

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNÍ

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Trestné činy proti životu a zdraví spáchané
nedbalostním zaviněním**

Valentýna Kaševá

Vedoucí práce: JUDr. Eduard Wipplinger

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Valentýna KAŠEOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0164P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Trestné činy proti životu a zdraví spáchané nedbalostním zaviněním**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

Úvod

- Trestní odpovědnost a zavinění
  - Nedbalost
- Historický vývoj právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví spáchané nedbalostním zaviněním
- Skutkové podstaty trestných činů proti životu a zdraví spáchaných zaviněním z nedbalosti
- Vybraná judikatura
- Komparace se zahraniční trestněprávní úpravou
- Úvahy de lege ferenda

Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, 1 000 s.
ISBN 978-80-7502-380-3.
FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 952 s.
ISBN 978-7598-306-0.
KRATOCHVÍL, V. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 834 s.
ISBN 978-80-7400-042-3.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Eduard Wiplinger**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 8. srpna 2022

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce JUDr. Eduardu Wipplingerovi, za jeho odborné vedení, cenné rady, ochotu a čas, který mi věnoval. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu po celou dobu studia.

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala a práci jsem vypracovala na základě uvedených pramenů a literatury.“

V Plzni dne 31. března 2023

.....
Valentýna Kašová

Obsah

Úvod	1
1. Trestní odpovědnost a zavinění	3
1.1. Trestní odpovědnost	3
1.1.2. Druhy trestných činů	4
1.1.3. Skutková podstata trestného činu	4
1.2. Zavinění	10
1.2.1. Formy zavinění	12
2. Historický vývoj nedbalostních trestných činů	15
2.1. Období od roku 1627 - 1918	15
2.2. Československo a Česká republika	16
3. Nedbalost	18
3.1. Míra opatrnosti	20
3.2. Vědomá nedbalost	21
3.3. Nevědomá nedbalost	22
3.4. Hrubá nedbalost	23
4. Skutková podstata trestných činů proti životu a zdraví spáchaných zaviněním z nedbalosti	24
4.1. Trestný čin proti životu spáchaný z nedbalosti	26
4.2. Trestné činy proti zdraví spáchané z nedbalosti	29
4.3. Trestné činy ohrožující život a zdraví spáchané z nedbalosti	36
5. Vybraná judikatura	39
5.1. Judikatura v oblasti dopravy	39
5.2. Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti	44
5.3. Judikatura v oblasti zdravotnictví	46
5.4. Judikatura v oblasti pracovních úrazů	47
5.5. Rodičovská odpovědnost	49
6. Srovnání práva Spojených států amerických a naší právní úpravou nedbalosti	51
6.1. Historický kontext	51
6.2. Zavinění v angloamerickém právním systému	53
7. Úvaha de lege ferenda	60
Závěr	62
Resumé	67
Seznam použité zdrojů	68
Odborná literatura	68
Internetové zdroje	69
Právní předpisy	73
Judikatura	73

Úvod

Ochrana života a zdraví je jedno z nejdůležitějších základních práv, která v našem právním řádu požívají ochranu. Toto právo je chráněno jednak ústavním pořádkem, jednak ostatními právními předpisy, zejména trestním zákoníkem. Vždy tomu tak nebylo, lidský život a zdraví neměly ve společnosti nejvyšší hodnotu, příkladem toho může být nelidské mučení, fyzické tresty nebo veřejné popravy, které svým způsobem lidským životem a zdravím pohrdaly. Vývojem společnosti se tyto hodnoty začaly měnit a potřeba ochrany lidského života a zdraví se stala ve většině společností prioritou. S ochranou života a zdraví vyvstala rovněž otázka zavinění, neboť lidské jednání vždy obnáší jisté riziko, že život a zdraví jednotlivce může být tímto jednáním ohroženo. S příchodem moderní doby, vývojem právní nauky, a to i s ohledem na zásady římského práva, si zákonodárci uvědomovali, že ne všechna jednání, která v sobě nesou možnost způsobit nebezpečný následek, jsou vždy vyvolána vůlí pachatele. Již v 19. století se začalo nedbalostní zavinění formovat do podoby, kterou známe v současném trestním zákoníku v samotném ustanovení § 16.

Naše trestní právo je založeno na bipartitě zavinění, trestní zákoník uvádí v ustanovení §15 úmyslné zavinění a již ve zmíněném ustanovení § 16 nedbalostní zavinění. Nedbalostní zavinění u trestných činů proti životu a zdraví poskytuje společnosti trestněprávní postih pachatele za protiprávní jednání, neboť jím byl ohrožen zájem chráněný trestním právem. Právě tato možná trestní odpovědnost za nedbalostní zavinění svým způsobem apeluje na jednání lidí nechovat se bezohledně a přemýšlet nad svým jednáním, které je způsobilé ohrozit lidský život a zdraví.

Zvolené téma diplomové práce jsem si vybrala z více důvodů, nejen proto, že mne zajímá trestní právo a v budoucnu bych se mu chtěla věnovat. Vnímám rovněž, že trestné činy proti životu a zdraví spáchané nedbalostním zaviněním jsou natolik vážné a jejich následky zasahují jak do okruhu poškozeného, tak do okruhu pachatele, že si zasluhují moji pozornost. Zároveň tyto trestné činy nabývají na významu již s ohledem na zvýšenou motorizaci a s ní spojený nárůst dopravních nehod.

Diplomová práce bude rozdělena do sedmi kapitol, které budou následně vnitřně členěny do podkapitol s ohledem na větší přehlednost. Tato diplomová

práce si stanovuje několik cílů. Nejprve bych chtěla čtenáře seznámit s trestní odpovědností. Kapitola by měla poskytnout základní informace o skutkové podstatě trestného činu se zaměřením na zavinění. V následujících kapitolách budou čtenáři seznámeni s historickým vývojem nedbalostního zavinění a s nedbalostním zaviněním z pohledu dnešní trestněprávní úpravy.

Dalším cílem, který si v této práci stanovuji, je vytvořit vzhled do hlavy I. trestního zákoníku, ve které jsou upraveny trestné činy proti životu a zdraví spáchané z nedbalosti, jakožto primární objekt trestného činu. Pokusím se rozebrat skutkové podstaty jednotlivých trestných činů uvedených v hlavě I. a zaměřím se na pojmy, které jsou v oněch skutkových podstatách významné a zakládají trestní odpovědnost. Pozornost budu věnovat jak základním skutkovým podstatám, tak i kvalifikovaným skutkovým podstatám trestných činů uvedených v hlavě I. trestního zákoníku.

V souvislosti s tématem diplomové práce se zaměřím na vybranou judikaturu Nejvyššího soudu České republiky a Ústavního soudu České republiky. Judikaturou se pokusím vystihnout nedbalostní zavinění v konkrétních případech. Judikatura bude zaměřena na dopravní nehody, lege artis a pracovní úrazy.

V šesté kapitole se pokusím srovnat právní řád Spojených států amerických s naší právní úpravou. Jsem si vědoma, že tyto právní systémy jsou velice rozdílné, vystavěné na odlišných právních úpravách, zejména procesních, zároveň i Spojené státy americké se musí potýkat s problematikou nedbalostního zavinění, a proto jsem si vybrala právě Spojené státy americké.

Poslední kapitola diplomové práce bude zaměřena na úvahu de lege ferenda. Tato kapitola bude obsahovat můj vlastní názor na danou problematiku se zaměřením na otázky, které jsou mi v této problematice blízké, s případným nastíněním možného řešení.

Cílem diplomové práce není, ani nemůže být předložení úplného výčtu nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví. Tato práce by přesto měla čtenáři poskytnout dostatečný výčet trestných činů spáchaných proti životu a zdraví z nedbalosti a základní právní rámec těchto trestných činů.

V této diplomové práci budu pracovat převážně s komentářem trestního zákoníku od prof. JUDr. Pavla Šámala a s rozhodnutími Nejvyššího soudu České republiky a následně s učebnicí Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. od prof. JUDr. Jiřího Jelínka, a dále využiji ASPI.

1. Trestní odpovědnost a zavinění

Snahou této kapitoly je představit a vysvětlit základní pojmy, které souvisí s trestní odpovědností a zaviněním v kontextu trestního práva.

1.1. Trestní odpovědnost

Trestní odpovědností se rozumí povinnost subjektu (pachatele) trestného činu nést nepříznivé právní důsledky svého protiprávního jednání. Trestní odpovědnost je specifickým typem právní odpovědnosti, která navazuje na trestný čin, u mladistvých se jedná o provinění. Základem trestní odpovědnosti je podle platného českého trestního práva spáchání trestného činu. Jen ve výjimečných případech, a současně pakliže tak zákon stanoví, je trestní odpovědnost u přípravy a u pokusu trestného činu. Trestní odpovědnost je spojována s jednáním pachatele, který porušuje nebo ohrožuje právem chráněný zájem. Základem trestní odpovědnosti je v českém trestním právu trestní odpovědnost fyzické osoby, kdy každá osoba nese odpovědnost za své jednání a následně má povinnost podřídit se nepříznivým právním důsledkům v podobě sankcí, které by měly být osobní újmou pachatele. Jedná se o trestní odpovědnost individuální. Sankce je reakcí státu, resp. soudu na dané protiprávní jednání podle čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, kdy jedině soud může rozhodovat o vině a trestu.¹

Rekodifikací trestního zákoníku v roce 2011 byl přijat zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Zákon č. 418/2011 Sb. účinný od 1. 1. 2012 přinesl nový druh trestní odpovědnosti, a to trestní odpovědnost právnických osob. V ustanovení § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, jsou uvedeny trestné činy, kterých se právnická osoba nemůže dopustit, jedná se o tzv. negativní výčet trestných činů. Zajímavostí tohoto ustanovení je až do roku 2016 se jednalo o tzv. pozitivní výčet, tedy právnická osoba se mohla dopustit jen takových trestných činů, které byly v tomto ustanovení uvedeny.²

---

¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 202.

² Tamtéž, s. 204-205.

1.1.2. Druhy trestných činů

České trestní právo dělí trestné činy do dvou skupin, a sice na přečiny a zločiny, a hovoří se o tzv. bipartici trestných činů. Rozdělení je podle formálního hlediska, dle formy zavinění a délky trestu odnětí svobody, kterou trestní zákoník stanoví za ten který trestný čin.³

Přečiny jsou pozitivně definovány v § 14 odst. 2 trestního zákoníku jako *všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.*⁴

Zločiny jsou negativně definovány v § 14 odst. 3 trestního zákoníku jako *všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny. Zločiny dále rozdělujeme na zvlášť závažně zločiny podle § 14 odst. 3 věta druhá trestního zákoníku. Jedná se o ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.*⁵

1.1.3. Skutková podstata trestného činu

Trestný čin je definován v ustanovení § 13 odst. 1 trestního zákoníku jako protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Jedná se tedy o jednání, které zákon uvádí jako zakázané a nedovolené.⁶ Další podmínkou kvalifikace trestného činu je, že trestní zákon takovému jednání výslovně označuje jako trestný čin. Trestní zákoník vychází z formálního pojetí trestného činu, to tedy znamená, že musí být naplněny určité znaky, které zákon stanovuje, a tím dochází k jednotnosti výkladu při aplikaci trestního zákona. Ne každé protiprávní jednání je trestným činem a zákon stanovuje okolnosti vylučující protiprávnost, tedy takové okolnosti, které nezakládají protiprávnost/trestní odpovědnost pachatele.⁷

Skutková podstata trestného činu představuje typické znaky, které jsou doplňovány materiální stránkou trestného činu, charakterizující společenskou škodlivost. Společenskou škodlivost lze chápat jako hodnotový systém, na kterém

---

³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 149-151.

⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 109-112.

⁷ CHMELÍK, Jan, NOVOTNÝ, František, STOČESOVÁ, Simona. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-583-8, s. 68.

se společnost shodla a je lidským jednáním narušována. Materiální stránka trestného činu slouží k rozlišování závažnosti trestných činů, je demonstrativně uvedena v § 39 odst. 2 trestního zákoníku a uplatňuje se při stanovení druhu trestu a jeho výměry.⁸ Společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, představuje jakousi "míru" pro uplatnění zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Společenská škodlivost se tedy musí vždy posuzovat ve vztahu ke konkrétnímu případu.⁹

Skutková podstata trestného činu představuje formální stránku trestného činu, znamená souhrn typových znaků, které představují škodlivost určitého trestného činu a zároveň odlišují daný trestný čin od jiných trestných činů. Skutková podstata se skládá z obligatorních a fakultativních znaků, kdy obligatorní znaky musí být naplněny vždy a fakultativní znaky jen v případě, že to zákon výslovně uvádí. Znaky skutkové podstaty jsou uvedené v trestním zákoníku, a to jak ve zvláštní části, tak i v obecné. Zároveň skutková podstata trestných činů tvoří zákonný základ pro definici jednotlivých druhů trestných činů. Skutková podstata trestných činů popisuje určitý druh trestného činu v trestním zákoníku.¹⁰ A zároveň je důležitou zárukou zákonnosti v trestním právu - nullum crimen, nulla poena sine lege.

Obligatorní znaky skutkové podstaty trestného činu jsou rozděleny do čtyř skupin a někdy je zde zároveň zařazována i protiprávnost. Jedná se o tyto znaky: objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka. Jestliže trestný čin nemá všechny tyto znaky, není naplněna skutková podstata trestného činu a nejedná se o trestný čin.¹¹

Objekt trestného činu

Lze jej charakterizovat jako právní hodnotu, která je chráněna v trestním zákoně a proti které trestný čin směřuje. Jedná se o abstraktní hodnotu, které stát přiznává ochranu, neboť společnost má na její ochraně zvláštní zájem. Tento obligatorní znak skutkové podstaty má význam z hlediska systematickosti zvláštní

---

⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 96.

⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2013 sp.zn. Tpjn 301/2012.

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 94, 97.

¹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 110.

části trestního zákoníku. Stanovuje charakter a závažnost společenské škodlivosti, a je tedy důležitý pro správnou právní kvalifikaci skutku a odlišení od jiných protiprávních jednání. Objekt trestného činu úzce souvisí s předmětem útoku, který se řadí do fakultativních znaků skutkové podstaty trestného činu.¹²

Na tomto místě je třeba zmínit rozdíl mezi objektem trestného činu jako narušení společenských vztahů, které představují zájem chráněný trestním zákonem, a předmětem útoku, jímž je zpravidla něco konkrétního. Předmět útoku lze vymezit u vybraných trestných činů. Jedná se o hmotný či nehmotný předmět, proti kterému jednání pachatele směřuje. Rozdíl mezi objektem trestného činu a předmětem útoku má zásadní význam, jelikož předmět útoku neposkytuje možnost určit a rozpoznat zájmy, které jsou objektem trestných činů. Jednání pachatele může směřovat proti různým zájmům chráněným trestním zákoníkem, předmět útoku tedy může být stejný, ale rozdílný je objekt trestného činu. Předmět útoku má velký význam v trestním řízení, neboť se jedná o prostředek individualizace konkrétního trestného činu. Tato individualizace konkrétního trestného činu má význam pro naplnění zásady obžalovací a pro určení rozsahu právní moci meritorních rozhodnutí.¹³

Objektivní stránka trestného činu

Objektivní stránka je způsob spáchání trestného činu a jeho následek. Skládá se ze znaků, které musí být v každé skutkové podstatě trestného činu, tak aby mohla být naplněna objektivní stránka trestného činu. Jedná se o jednání, následek trestného činu a kauzální nexus mezi jednáním a následkem. Chybí-li jeden z těchto znaků, nelze hovořit o naplněné objektivní stránce a tudíž ani o trestném činu.¹⁴

Prvním znakem objektivní stránky je jednání. Jednáním se rozumí projev vůle ve vnějším světě, který směřuje k jistému záměru, skládá se z vůle a projevu této vůle. Toto jednání musí směřovat ke spáchání trestného činu. Jednání v pojetí trestního práva chápeme jako projev vůle ve vnějším světě, jako vědomou činnost, zaměřenou na dosažení určitého cíle či záměru. Aby mohla být naplněna složka

---

¹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 170-178

¹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 116-177.

¹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 179.

jednání, musí být vůle (psychický stav) a projev vůle (fyzický stav) shodný s úmyslem pachatele, tedy chybí-li jedna z uvedených složek vůle, nelze hovořit o jednání ve smyslu trestního práva a nenastává ani trestní odpovědnost. Jedná se o případy, kde je vůle vynucená nebo kdy je pohyb vyvolán vnější silou.¹⁵

Jednání rozdělujeme na komisivní a omisivní. Jejich odlišnost spočívá v konání či opomenutí (nekonání). Jak konáním, tak i opomenutím je možno naplnit skutkovou podstatu trestného činu, kdy objektivní stránkou trestného činu je jednání, ale i změna na hmotném předmětu útoku nebo ohrožení předmětu útoku.¹⁶ Jelikož vůle, tedy psychická složka člověka, určuje, zda se jedná o projev nějakého chování či zdržení se nějakého chování, je opomenutí (nekonání) řazeno do jednání podle trestního práva. Opomenutí je postaveno na roveň konání v tom případě, že někdo nevykonal to, co bylo jeho právní povinností.¹⁷

Následkem se rozumí porušení nebo ohrožení hodnot chráněných trestním zákoníkem, které je způsobeno jednáním charakterizujícím trestný čin. Podle následku rozlišujeme trestné činy poruchové a trestné činy ohrožující. Následek trestného činu je spojen s objektem trestného činu, který má význam při vymezení společenské škodlivosti a povahy a závažnosti trestného činu.¹⁸ Trestní právo rozlišuje následky podle míry závažnosti trestného činu:

1. Následek – základní znaky skutkové podstaty
2. Těžší následek – závažnější porucha či ohrožení objektu trestného činu, které naplňují znaky kvalifikované skutkové podstaty trestného činu.
3. Zvlášť závažný následek – zákon stanovuje u vybraných skutkových podstat trestných činů okolnost použití vyšší trestní sazby.
4. Škodlivý následek – zamezením či napravením trestného činu je podmínkou pro zánik trestní odpovědnosti pro účinnou lítost podle ustanovení § 33 trestního zákoníku.

---

¹⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 118.

¹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 130.

¹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 119.

¹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 194.

5. Zvlášť těžký a těžko napravitelný následek – jedna z podmínek pro uložení výjimečného trest odnětí svobody nebo trest odnětí svobody na doživotí.¹⁹

Od následku trestného činu je nutné odlišovat účinek trestného činu, který je spojen s porušením hmotného předmětu útoku.

Mezi jednáním a následkem trestného činu musí existovat kauzální nexus. Pachatel může být trestně odpovědný jen tehdy, pokud následek skutečně nastal pachatelovým jednáním. Jestliže následek nelze přičítat pachateli, nelze ani hovořit o příčinné souvislosti mezi jednáním a následkem. To vede k odpadnutí trestní odpovědnosti pachatele.²⁰ Kauzální nexus je vystaven na teorii podmínky, která hovoří o tom, že je „*příčinou každý jev, bez něhož by jiný jev buď vůbec nenastal, anebo nenastal způsobem, jakým nastal.*“²¹ Teorie zkoumá, jestli by způsobený následek nastal za situace v případě, že by zde nebylo samotné jednání. Z toho důvodu je nutno zkoumat veškeré relevantní příčiny pro daný následek a také to, jaký vliv mají tyto příčiny na konkrétní následek, neboť následek může nastat i na základě jiných příčin.²²

Samotný kauzální nexus mezi jednáním a následkem k trestní odpovědnosti nestačí, musí existovat zavinění, které je přičitatelné k jednání a následku. U úmyslných trestných činů musí zavinění obsahovat kauzální nexus jakožto možný, a zároveň s ním musí být pachatel srozuměn. U nedbalostních trestných činů je zapotřebí dovodit, že pachatel si měl a mohl představit, že svým jednáním může rozvinout kauzální nexus.²³

Subjekt trestného činu

Subjektem trestného činu je osoba, která spáchá trestný čin. Trestní zákoník za subjekt trestného činu označuje pachatele v ustanovení § 22 trestního zákoníku. Jedná se o osobu, která svým jednáním naplní znaky skutkové podstaty trestného činu, pokusí se o trestný čin nebo se podílí na jeho přípravě, a trestní

---

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 120-121.

²⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 137

²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 122.

²² Tamtéž, s. 123.

²³ Tamtéž, s. 124.

zákoník výslovně uvádí, že takovéto jednání je trestné. Podle platného českého trestního práva může být subjektem jak fyzická osoba, tak i právnická osoba. Aby mohla být subjektem fyzická osoba, musí být trestně odpovědná, tedy musí být v době spáchání trestného činu příčetná, musí být starší patnácti let a musí být mravně a rozumově vyspělá. Tyto znaky musí být splněny, abychom mohli hovořit o subjektu trestného činu. Jestliže si osoba nepřičetnost přivodí sama dopustí se v tomto stavu trestného činu, hovoří se ve smyslu ustanovení § 360 trestního zákoníku o tzv „rauschdeliktu“ - opilství. Účinností zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim se subjektem trestného činu může stát i právnická osoba, a to podle ustanovení § 9 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Trestní odpovědnost právnických osob je stanovena v tomto zákoně, kde je negativně vymezeno, kdo není trestně odpovědný, a to v ustanovení § 6 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Jedná se o Českou republiku a o územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci.²⁴

Trestný čin může v zásadě spáchat kdokoli, obecný subjekt, tedy jakákoli fyzická i právnická osoba za splnění podmínky, že jsou trestně odpovědní. Trestní zákoník u některých trestných činů klade důraz na subjekt, resp. vyžaduje, aby daný subjekt měl zvláštní vlastnosti či způsobilost nebo postavení. Jedná se tedy o omezený okruh pachatelů, kteří se mohou takového trestného činu dopustit. Trestní zákoník tak v ustanovení § 144 rozlišuje konkrétní subjekt a speciální subjekt. Konkrétní subjekt je pachatel, který má zvláštní vlastnosti - například matka. Naproti tomu speciální subjekt je pachatel, který má zvláštní způsobilost nebo postavení - například voják.²⁵

Subjektivní stránka trestného činu

Jedná se o psychický vztah pachatele k danému trestnému činu. Psychikou se rozumí veškerý vnitřní stav člověka, jeho myšlenky, představy, které řídí prožívání a chování. Pro subjektivní stránku je důležité, jaký psychický stav měl dotyčný pachatel v době spáchání trestného činu. Obligatorním znakem je zavinění. Trestní právo stojí na subjektivním zavinění, které vychází ze zásady

---

²⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 149- 153.

²⁵ Tamtéž, s. 174-176.

odpovědnosti pachatele za zavinění dle ustanovení § 13 odst. 2 trestního zákoníku. Zavinění je vyžadováno vždy, chybí-li tento aspekt, nenastane ani trestní odpovědnost.²⁶

Zavinění je vztah mezi psychickým stavem pachatele a mezi určitou skutečností, která zakládá skutkovou podstatu trestného činu. Rozlišujeme formy zavinění podle úmyslu a nedbalosti, o této problematice bude pojednáno v následujících kapitolách.²⁷

Trestní zákoník v některých případech vyžaduje fakultativní znaky subjektivní stránky, jedná se o pohnutku a cíl. Tyto znaky jsou fakultativní, neboť se nemusí vyskytovat v každé skutkové podstatě, ale jen pokud to zákon stanoví. V případě, že tak zákon stanoví, však musí být tyto fakultativní znaky naplněny. Pohnutka, někdy označovaná jako motiv, slouží ke správné kvalifikaci trestného činu, respektive určuje závažnost trestného činu a stanovení výměry trestu. Nemusí se vždy jednat o přitěžující okolnost, pohnutka může být i polehčující okolnost. Cíl, někdy označován jako záměr pachatele, je zamýšlený výsledek trestného činu, kterého se chtěl pachatel domoci, docílit jej. Tento fakultativní znak potřebuje úmysl přímý, neboť pachatel tento výsledek chce.²⁸

1.2. Zavinění

Trestní zákoník klade důraz na zavinění, neboť je to jeden z předpokladů založení subjektivní odpovědnosti, toto vychází z významné zásady *nullum crimen sine culpa*. České trestní právo je založeno na subjektivní odpovědnosti, kdy subjektu nelze přičíst jednání, kde chybí zavinění, tedy nelze mu přičítat následek, který „pouze“ způsobí, musí ho i zavinit.²⁹ Zavinění lze chápat z několika úhlů pohledu. Na jedné straně stojí zavinění jako základní kámen pro subjektivní stránku a na straně druhé stojí zavinění, které se snaží vymezit jeho obsah, respektive vymezit trestní odpovědnost pachatele. Základem zavinění je psychický stav pachatele v rozhodný okamžik, který lze vymezit ve dvou

---

²⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 179.

²⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 126.

²⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 254.

²⁹ HERCZEG, J.: *Zavinění a omyl v novém trestním kodexu*, In: *Bulletin advokacie*, Praha, rok 2009, č. 10, s. 47.

rovinách, a to v psychologické a v normativní. Psychologická rovina je vnitřní myšlenkový svět jedince k výsledku, tedy jakým způsobem daný jedinec své duševní schopnosti uplatnil či neuplatnil. Normativní rovina je oproti psychologické rovině předpokládána, ale není vyžadována. Jedná se o složku přičitatelnosti. Jádrem zavinění je vůle, a to jak u úmyslného trestného činu, tak u nedbalostních trestných činů. Vůli lze chápat jako chtění, vědomé určení si cíle a s tím spojené úsilí, které je nutné vynaložit pro dosažení cíle. Vůli se tedy nehmotné stává hmotným, kdy takto lze učinit konáním či opomenutím.³⁰

Zavinění je vybudováno na složkách, které odráží pachatelův vnější svět a vnitřní svět ve vztahu k trestnému činu, tedy jakým způsobem je pachatel těmito jevy ovlivněn. Skládá se ze složky volní a ze složky vědění.

Složka vědění, někdy také označována jako intelektuální, představuje pachatelovo vnímání vnějšího světa, ve kterém se nachází, a zároveň toto poznání formuluje jeho představu a závěr daného poznání. Na základě takto získaných informací si utvoří své znalosti a zkušenosti.³¹ Složka vědění je tedy odraz vnímání a představ, které sice pachatel v daný okamžik nevnímal, avšak již s nimi přišel do kontaktu a měl s nimi zkušenosti. Důležitým aspektem je, že pachatel si toto v době spáchání trestného činu uvědomoval, a pakliže tomu tak nebylo, měl a mohl si to uvědomit. Pachatel tyto skutečnosti vnímá v různé intenzitě, neboť vlastní průběh skutkového děje nelze s jistotou odhadnout a pachatel nebude s jistotou vědět, zda se mu podařil uskutečnit zamýšlený záměr.³²

Složka volní je pachatelova vůle způsobit svým jednáním na základě zkušeností rozhodné skutečnosti, které nemusí být pociťovány jako příjemné. Vůle tedy musí směřovat k rozhodným skutečnostem, které byly takovouto vůlí vyvolány. Složka volní předpokládá kladný vztah k rozhodným skutečnostem a je zahrnuta ve chtění anebo ve srozumění. Jestliže pachatel takové rozhodné skutečnosti nechtěl způsobit a ani s nimi nebyl srozuměn, nezakládá to vztah volní. Pomocí složky volní rozlišujeme úmyslné trestné činy a nedbalostní trestné

---

³⁰ SOLNAR, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Základy trestní odpovědnosti: systém českého trestního práva*. Vyd. 1., (Jako Základy trestní odpovědnosti vyd. 2.). Praha: Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6, s. 264-267

³¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 165.

³² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 231.

činy. U nedbalostních trestných činů zcela absentuje složka volní, neboť pachatel nechce způsobit rozhodnou skutečnost a zároveň s tím nebyl ani srozuměn.^{33, 34}

1.2.1. Formy zavinění

Platné české trestní právo je založeno na bipartici zavinění. Rozlišujeme úmyslné zavinění a nedbalostní zavinění. Tato bipartice vyplývá z ustanovení § 13 odst. 2 trestního zákoníku: „*K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*“ Nedbalost je dále upravena v ustanoveních § 15 a § 16 trestního zákoníku. U každého trestného činu musí být naplněna jedna z forem zavinění.³⁵ Zároveň toto rozdělení do dvou forem vychází z římského práva *dolus a culpa*.³⁶

Důležitým aspektem je míra zavinění, která určuje intenzitu zavinění jak u úmyslné formy zavinění, tak u nedbalostní formy zavinění. Je určena nejen formou, ale i svým obsahem, tedy tím, jaké skutečnosti pachatel věděl nebo vědět mohl, nebo s nimi byl srozuměn. Čím lépe pachatel zná skutečnosti, které jsou rozhodující, tím vyšší forma zavinění je naplněna.³⁷

Úmysl

Trestní zákoník v ustanovení § 15 trestního zákoníku rozlišuje dvě formy úmyslného zavinění, a to úmysl přímý a úmysl nepřímý. Úmyslné zavinění je vybudované na obou složkách, jak na složce vědění, tak na složce volní. Právě složka volní rozhoduje o tom, zda se jedná o úmysl přímý či úmysl nepřímý, neboť tato složka slouží k určení projevené intenzity, tedy způsobení rozhodné skutečnosti svou vlastní vůlí a svým jednáním. Pro naplnění složky vědění stačí

---

³³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 166.

³⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 181-182.

³⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 232.

³⁶ MÍŘIČKA, August. *O formách trestné viny a jich úpravě zákonně*. V Praze: náladem Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902. Rozpravy České akademie císaře Františka a Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída 1, s. 11.

³⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 185.

pouhá představa možného relativního protiprávního následku s tím, že takováto představa se projevila v pachatelově jednání.³⁸

Úmysl přímý je vyjádřen pachatelovým chtěním způsobit rozhodné skutečnosti, které poruší nebo ohrozí zájem chráněný trestním zákoníkem, tedy pachatel takový výsledek pokládá za důležitý a nutný.³⁹ Zákon klade velký důraz na složku volní, která je vyjádřena slovem „chtěl způsobit“ v ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.⁴⁰

Naproti tomu úmysl nepřímý je vyjádřen pachatelovým věděním a srozuměním, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit. Srozumění s následkem je kladný vztah k následku, nejedná se o primární cíl či záměr pachatele.⁴¹ Jedná se o vedlejší následek pachatelova jednání, se kterým byl srozuměn, že může nastat.⁴²

Nedbalost

Druhou formou, která je upravena v ustanovení § 16 trestního zákoníku, je nedbalost, kdy pachatel zanedbá povinné opatrnosti a způsobí tím trestněprávní relevantní následek. Nedbalost je nutné odlišovat od opomenutí, neboť nedbalostní jednání lze vykonat jak konáním, tak i opomenutím. Trestní zákoník rozlišuje trestné činy spáchané vědomou nedbalostí, nevědomou nedbalostí a hrubou nedbalostí. Jestliže se má jednat o trestné činy spáchané z nedbalosti, musí vždy trestní zákoník stanovit, že takové trestné činy se dají spáchat nedbalostním jednáním.⁴³ Blíže bude o tématu nedbalost pojednávat následující kapitola.

Zavinění k okolnosti zvláště přitěžující

Jedná se o trestné činy, jejichž stupeň nebezpečnosti je zvýšen, a jsou tedy výše typově společensky škodlivé a zároveň podmiňují použití vyšší trestní sazby. Tyto trestné činy jsou vyjádřeny kvalifikovanými skutkovými podstatami, které

---

³⁸ HERCZEG, J.: *Zavinění a omyl v novém trestním kodexu*, In: Bulletin advokacie, Praha, rok 2009, č. 10, s. 47.

³⁹ Tamtéž, s. 47.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 170-171.

⁴¹ Tamtéž, s. 171.

⁴² HERCZEG, J.: *Zavinění a omyl v novém trestním kodexu*, In: Bulletin advokacie, Praha, rok 2009, č. 10, s. 48.

⁴³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 192.

jsou uvedeny v jednotlivých ustanoveních ve zvláštní části trestního zákoníku odstavci druhém, popřípadě v dalších odstavcích, ale i v obecné části.⁴⁴ Kvalifikovaná skutková podstata je rozšířená forma základní skutkové podstaty trestného činu, avšak základ musí zůstat stejný, aby nedošlo k vytvoření nové skutkové podstaty. Základní znaky skutkové podstaty se tedy doplní o specifické znaky, nebo se jedná o takové znaky, které způsobují vyšší stupeň společenské škodlivosti. Tyto specifické znaky lze označit jako okolnosti zvlášť přitěžující.⁴⁵ Dle ustanovení § 17 trestního zákoníku rozlišuje okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby na dva základní druhy, a to jde-li o těžší následek nebo jde-li o jinou skutečnost.

- a) *Jde-li o těžší následek, i tehdy, zavinil-li jej pachatel z nedbalosti, vyjímaje případy, že trestní zákon vyžaduje i zde zavinění úmyslné,*
- b) *Jde-li o jinou skutečnost, i tehdy, jestliže o ní pachatel nevěděl, ač o ní vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl, vyjímaje případy, kdy trestní zákon vyžaduje, aby o ní pachatel věděl.*⁴⁶

Jak vyplývá z ustanovení § 17 písm. a) trestního zákoníku, je vyžadováno nedbalostní zavinění, a současně se neklade důraz na jednání v nedbalosti vědomé či nevědomé, pakliže trestní zákoník v následujících ustanoveních nestanoví úmyslné zavinění. Ustanovení § 17 písm. b) trestního zákoníku se vztahuje k jiné skutečnosti, kdy tato skutečnost musí být zaviněna nevědomou nedbalostí až na výjimku, kdy trestní zákoník stanoví formu zavinění vědomou nedbalost.⁴⁷

Těžší následek je druh následku, jenž je součástí objektivní stránky trestného činu, představující závažnější poruchu nebo ohrožení, než jaké jsou stanoveny v základní skutkové podstatě. Jedná se o závažnější porušení nebo ohrožení hodnot, zájmů, které jsou chráněny trestním zákonem. Jinou skutečností se rozumí okolnost, se kterou jsou spojeny jednotlivé znaky skutkové podstaty, tedy skutečnosti, které blíže definují a rozvíjejí objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku daného trestného činu.⁴⁸

---

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 191.

⁴⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 173.

⁴⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 192.

⁴⁸ Tamtéž, 192.

2. Historický vývoj nedbalostních trestných činů

Nedbalostní zavinění se oproti úmyslnému zavinění začalo objevovat v trestním právu výrazně později, neboť neexistovala myšlenka trestní odpovědnosti nedbalostního zavinění, tedy zda je vůbec možné spáchat trestný čin z nedbalosti, když chybí vůle pachatele jednat. Právníci se snažili nedbalost definovat skrze chybějící vůli, např. F. v. Liszt vyslovil názor „*Vadou vůle se jeví nedbalost potud, pokud je charakterizována nedostatkem napětí pozornosti, nesplněním povinnosti*“⁴⁹, F. Schaffstein byl toho názoru, že „*Nedbalost je rovněž zaviněním vůle, jenž vůle tu nevystupuje ve své aktuální podobě jako při úmyslu, ale jen ve své potenciální podobě*“.⁵⁰ S definicí, která blíže odpovídá našemu současnému vnímání nedbalostního zavinění, přišel právník Štefan Luby, který „*spatřuje volní prvek v nedostatku vůle vyvinout potřebnou péči k odvrácení škodlivého výsledku*“.⁵¹

2.1. Období od roku 1627 - 1918

Historický vývoj psaného trestního práva lze spojovat s příchodem absolutismu. V tomto období začalo zanikat obyčejové právo a místo něj nastupovalo psané právo. Přijetím Obnoveného zřízení zemského roku 1627 (pro Moravu 1628) byla uložena povinnost stíhat a vyhledávat pachatele trestných činů a nespoléhat se na iniciativu poškozených, byla zde tedy zakotvena zásada oficiality.⁵² Důležitým zlomem pro trestní právo na našem území představoval *Všeobecný zákoník o zločinech a trestech za ně* neboli Trestní zákoník Josefa II. z roku 1787. Tento zákoník upravoval trestní právo hmotné a zakotvil zásadu zákonnosti – *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*. Tento zákoník chápal zavinění spáchaný trestný čin ve zlém úmyslu, právě v tom zlém úmyslu bylo spatřováno zavinění. Některé přestupky, které zákoník označoval jako trestný čin, bylo možné spáchat neúmyslně, tedy bez zlého úmyslu, které by se daly podřadit pod nedbalostní zavinění, ale pojem nedbalost zákoník neznal. Roku 1796 byl

---

⁴⁹ SOLNÁŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, ISBN 978-80-254-4033-9, s. 300.

⁵⁰ Tamtéž, s. 300.

⁵¹ Tamtéž, s. 300.

⁵² KOUPIL, Ondřej, KOUPILOVÁ, Marcela, MALÝ, Karel, ŠOUŠA, Jiří, VOJTÍŠKOVÁ, Jana, WOITSCHOVÁ, Klára. *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu: chrestomatie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018-. ISBN 978-80-246-3775-4. s. 171.

vyhlášen nový trestní zákoník, který na našem území nabyl účinnosti až roku 1803, nazýval se *Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích*. Zákoník navazuje na předešlou trestněprávní úpravu, co se týče zavinění. Je nadále vyžadován zlý úmysl pachatele a rovněž byla vyloučena trestní odpovědnost u úmyslu a nedbalosti.⁵³

Novelou trestního zákoníku z roku 1803 byl *Zákon o zločinech, přečinech a přestupcích* ze dne 27. 5. 1852. Jednalo se o základ rakouského a později i československého trestního práva, který obsahoval pouze trestní právo hmotné, trestní právo procesní bylo upraveno vlastním zákonem.⁵⁴ Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích rozlišoval dvě formy zavinění, a to úmysl a nedbalost. Podle ustanovení § 1 platilo, že „*ke zločinu vyžaduje se zlého úmyslu*“, následující ustanovení § 2 písm. f) „*když zlé povstalo z náhody, z nedbalosti anebo z neznání následků činu*.“⁵⁵ Nedbalost byl důvod vylučující zlý úmysl pachatele, a proto se nepřičítá konání neb opominutí za zločin. Z hlediska třídění trestných činů, je vidět inspiraci u francouzského Code pénal, z roku 1810, který také třídil trestné činy na zločiny, přečiny a přestupky. Rakouský trestní zákoník byl doplněn o nové skutkové podstaty trestných činů, které reagovaly na společenský a technický vývoj. Shodně jako tomu bylo u předešlé úpravy, byl zákon přehledný, obsahoval přesné a stručné formulace, které byly dostatečně obecné. Trestné činy byly hierarchicky uspořádány podle společenské škodlivosti a měly přesně vymezený trest.⁵⁶

2.2. Československo a Česká republika

Ke konci první světové války již bylo zřejmé, že Rakousko-Uhersko nebude nadále existovat, jako tomu bylo před válkou. Začaly se vyvíjet aktivity pro vznik samostatného Československého státu, a to jak zahraniční, tak vnitrostátní. Dne 28. října 1918 byl vyhlášen samostatný Československý stát. Jeden z prvních přijatých zákonů byl označován jako „recepční norma“. Touto

---

⁵³ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, s.194 – 195.

⁵⁴ Tamtéž, s. 276.

⁵⁵ Zákon č. 117/1852 ř. z. Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích

⁵⁶ Zákon č. 117/1852 ř. z. Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích.

normou došlo k převzetí rakouského a uherského právního řádu i veřejné správy, a tím se zamezilo tomu, aby nenastalo bezpráví a nezastavila se státní správa.⁵⁷

V platnosti nadále zůstal trestní zákon z roku 1852 v novelizačním znění ke dni 28. října 1918 a současně byly ponechány v platnosti trestněprávní předpisy původně z Uherska. Přestože existovaly tendence a snahy k vytvoření nového trestního zákoníku, které probíhaly ve 20. a 30. letech 20. století, dokončená verze nového trestního zákoníku nebyla Parlamentem v roce 1936 kvůli velkému politickému odporu projednána.⁵⁸

Návrh trestního zákona z 20. let 20. století nahrazoval dosavadní dvě formy zavinění, a to úmysl a nedbalost, novým dělením. Zavinění rozdělával do tří forem. Rozlišoval úmysl, vinu vědomou a nedbalost. Úmyslné zavinění bylo v případě, že pachatel jednal za tím účelem, aby způsobil následek v zákoně uvedený. O vědomé zavinění se jednalo v případě, že pachatel znal všechny skutečnosti zakládající trestnost jeho jednání. Nedbalostní zavinění bylo v případě, že pachatel nezachoval potřebnou míru opatrnosti, k níž byl povinen, ačkoliv mu byla tato povinnost známá s tím, že jednání by mohlo zapříčinit výsledek v zákoně uvedený, nebo mu to známo nebylo. Tripartice zavinění byla podrobena kritice a neujala se.⁵⁹

K přijetí nové trestněprávní úpravy přispěla tzv. právnická dvouletka, při níž během let 1948 až 1950 došlo ke snaze rekonstrukce celého právního řádu. V důsledku toho byl roku 1950 přijat zákonem č. 86/1950 Sb. trestní zákon. Trestní zákon byl výrazně ovlivněn politickou situací v Československé republice po roce 1948 a projevoval se v samotném účelu trestního zákona, který je uveden v ustanovení § 1 „*Trestní zákon chrání lidově demokratickou republiku, její socialistickou výstavbu, zájmy pracujícího lidu a jednotlivce a vychovává k dodržování pravidel socialistického soužití. Prostředky k dosažení tohoto účelu jsou pohrůžka tresty, ukládání a výkon trestů a ochranná opatření.*“⁶⁰ Zároveň trestní zákon opustil předchozí dělení deliktů a již neobsahoval ustanovení o

---

⁵⁷ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel, KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-575-3, s. 293-294.

⁵⁸ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, s. 400 - 403.

⁵⁹ JABLONICKÝ, Tomáš. *Pokus o reformu československého trestního práva – osnova trestního zákona z let 1921–1926*. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/1130/PHS_43.84-96.pdf.

⁶⁰ Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon.

přestupcích, které byly zařazeny do trestního správního práva.⁶¹ Z pohledu nedbalosti byl trestní zákon z roku 1950 přínosný, neboť kriminalizoval nedbalostní formu zavinění a základ nedbalosti byl obdobný současnému pojetí nedbalosti, která byla upravena v ustanovení § 3 odst. 2 trestního zákona, rozlišována na vědomou a nevědomou nedbalost. Současně jako je tomu u dnešní trestněprávní úpravy, platilo obecné ustanovení, není-li výslovně uvedena nedbalostní forma zavinění, vyžaduje se úmyslná forma zavinění.⁶²

Trestní zákon z roku 1950 neměl dlouhého trvání, neboť 1. ledna 1962 byl nahrazen novým trestním zákonem, zákon č. 140/1961 Sb., který platil do roku 2009. Trestní zákon byl několikrát novelizován, a to především kvůli hospodářskému a technickému pokroku, které vyžadovaly nové skutkové podstaty trestných činů. Novely se také týkaly změny státního režimu na demokratický a současně stát musel reagovat na vliv mezinárodního práva, např. v roce 1990 byl zrušen trest smrti.⁶³ Zároveň u nedbalosti v ustanovení § 5 trestního zákona stanovil navíc, oproti dřívější úpravě, „porušení nebo ohrožení“ zájmu chráněného trestním zákonem. V pojetí s dnešní úpravou nedbalosti nedošlo ke změnám, a tudíž je právní úprava nedbalosti téměř totožná, kdy přijetím zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, byla přidána tzv. hrubá nedbalost.⁶⁴ Prvky hrubé nedbalosti se však objevovaly již v trestním zákoně z roku 1961, a to např. v ustanovení § 224 odst. 3, které hovoří o těžké újmě na zdraví nebo smrti více osob pro hrubé porušení předpis.⁶⁵

3. Nedbalost

Trestní zákoník jako druhou formu zavinění uvádí nedbalost. Nedbalost, culpa, takto na začátku definovat „*pachatel zanedbáním povinné opatrnosti způsobí nezamýšlený výsledek.*“⁶⁶ Nedbalostní forma zavinění je oproti úmyslnému poměrně mladá forma zavinění. Zpočátku tato forma zavinění

---

⁶¹ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, s. 623.

⁶² Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon.

⁶³ SOLNÁŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, ISBN 978-80-254-4033-9, s. 54 – 55.

⁶⁴ § 16 odst. 2 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁵ Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.

⁶⁶ SOLNÁŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, ISBN 978-80-254-4033-9, s. 300.

nastávala u kulpózního usmrcení, avšak lidským pokrokem především v oblasti dopravy získává trestní odpovědnost za nedbalostní trestné činy na významu.⁶⁷

Rozhraní mezi zaviněním úmyslným a nedbalostním je nutno spatřovat ve vědomé představě následku, tím je možno určit, zda se jedná o nedbalost či úmysl. Jestliže pachatel nemá žádnou představu o možném následku, který může mít nepříznivý vliv na vnější svět, nebo sice představu má, nikoli však jako nevyhnutelný následek svého jednání, a proto danou představu eliminoval jako možný následek důležitý pro trestní právo, pak lze hovořit o nedbalostním zavinění. Nedbalost je vybudována na složce vědění, které se v jednání projeví, nebo v jednání složka vědění zcela chybí. Složka volní se v nedbalostním zavinění neobjevuje, neboť chybí vůle pachatele trestný čin spáchat, tedy vůle směřující k následku. Sice je zde vůle jednat, ale daná vůle směřuje k jinému cíli. Důležitým aspektem pro nedbalost je nepředvídatelnost následku, který je doplňován ještě dvěma podmínkami. Pachatel při zachování potřebné míry opatrnosti měl a mohl následek předvídat.⁶⁸ Tento princip platí jen u nevědomé nedbalosti, u vědomé nedbalosti pachatel o možném následku ví, ale z nepřiměřených důvodů spoléhá, že k němu nedojde.

Trestní zákoník rozlišuje dvě formy nedbalosti, nedbalost vědomou a nedbalost nevědomou. Rozdíl mezi těmito formami nedbalosti je v oné složce vědění, kdy při vědomé nedbalosti pachatel ví, že může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákoníkem, naproti tomu u nevědomé nedbalosti toto pachatel neví, ač o tom vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.⁶⁹ Blíže o této problematice pojednává tato kapitola.

V ustanovení § 16 odst. 2 trestního zákoníku je definována tzv. hrubá nedbalost. Nejedná se o novou formu nedbalosti, pouze o vyšší intenzitu nedbalosti, tedy o vyšší míru neopatrnosti, či bezohlednosti. Hrubá nedbalost lze spáchat jak vědomou, tak i nevědomou nedbalostí.⁷⁰

---

⁶⁷ SOLNÁŘ, Vladimír, FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Základy trestní odpovědnosti: systém českého trestního práva*. Vyd. 1., (Jako Základy trestní odpovědnosti vyd. 2.). Praha: Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6, s. 293.

⁶⁸ MÍŘIČKA, August. *O formách trestné viny a jich úpravě zákonně*. V Praze: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902. Rozpravy České akademie císaře Františka a Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída 1, s. 129.

⁶⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 244.

⁷⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 250 -251.

Nedbalostní zavinění se vztahuje pouze k dokonanému trestnému činu, nedbalostním zaviněním nelze spáchat trestný čin ve stadiu pokusu či jeho přípravě. Zároveň ani ve formách spolupachatelství.⁷¹

3.1. Míra opatrnosti

Znakem pro určení, zda se jedná o jednání nedbalostní nebo nezaviněné, tedy zároveň i beztrestné, je dodržení nebo nedodržení potřebné míry opatrnosti. Chybí-li vůle spáchat trestný čin, a paralelně je zachována potřebná míra opatrnosti ve vztahu ke způsobenému trestněprávnímu následku v podobě ohrožení či porušení zájmu chráněného trestním zákonem, nejde z pohledu trestního práva o nedbalost, a tedy ani o trestný čin. Stanovení potřebné míry opatrnosti u konkrétní osoby se odvíjí od povinnosti, schopnosti a možnosti předvídat trestněprávní následek. Pokud je projevena a dodržena míra opatrnosti, platí, že dotyčná osoba je bez viny.⁷²

Znakem vědomé i nevědomé nedbalosti je dodržení určité míry opatrnosti, která je charakterizována jako potřebná míra opatrnosti. Jedná se o spojení objektivního a subjektivního hlediska u předvídaného způsobu poruchy nebo ohrožení zájmu chráněného trestním právem. Spojení těchto dvou hledisek pro posouzení trestní odpovědnosti za trestný čin spáchaný z nedbalosti odpovídá zásadě odpovědnosti za zavinění.⁷³

Objektivní hledisko je dáno pro každého stejné, jedná se o míru opatrnosti, která je vyžadována od každého. Zároveň je nutno říci, že od některých jedinců je vyžadována vyšší míra opatrnosti. Vyšší míru opatrnosti lze dovodit jak z příslušných předpisů patřících do pramenů práva, tak z předpisů, které neřadíme do pramenů práva, zároveň i z obecně uznávaných pravidel.⁷⁴ Za podmínky, že objektivní hledisko předpisy neuprav měřená k okolnostem a k situaci, která byla

---

⁷¹ SOLNAŘ, Vladimír, FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Základy trestní odpovědnosti: systém českého trestního práva*. Vyd. 1., (Jako Základy trestní odpovědnosti vyd. 2.). Praha: Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6, s. 293.

⁷² DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FREMR, R., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. *Trestní zákoník: Komentář*. Nedbalost [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-29]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.06. 2012, sp.zn. 5 Tdo 540/2012.

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12.11.2014, sp.zn. 7 Tdo 1261/2014.

vyvolána pachatelovým jednáním. Bude se tedy vyžadovat společensky uznávaná míra opatrnosti.⁷⁵

Subjektivní hledisko míry opatrnosti je individuální hledisko pachatele, jímž jsou fyzické a psychické vlastnosti. Vlastnostmi je zde zamýšleno vzdělání, výchova, životní zkušenosti, inteligence, kvalifikace, zaměstnání a samozřejmě i zdravotní stav. Jedná se o schopnost jedince vynaložit opatrnost v konkrétním případě s přihlédnutím k jeho vlastnostem. Subjektivní hledisko je zároveň silně ovlivněno okolnostmi konkrétního případu, jimiž jsou např. místo, prostředí, ale i doba. Tyto okolnosti mohou existovat nezávisle na vůli pachatele, nebo jsou pachatelem vytvořeny.⁷⁶ Nejvyšší soud ČR konstatoval, že okolnosti, které by pachatel měl či neměl předvídat, nelze vymezit taxativně ani hypoteticky, neboť je nutné vycházet z objektivních okolností, které pachatel vnímal a zároveň vyhodnocoval.⁷⁷

Nejvyšší soud ČR se zabýval otázkou, zda je pro posouzení dodržení subjektivního kritéria míry opatrnosti podstatné i to, jestli pachatel mohl nebo měl předpokládat protiprávní jednání druhých osob. Nejvyšší soud ČR se k této otázce vyjádřil tak, že toto nelze spravedlivě požadovat od člověka, neboť takovou okolnost nelze předpokládat, a to ani z nedbalosti. Nelze chtít po člověku, aby předpokládal protiprávní jednání od druhých, a vyžadovat od něj, aby přizpůsobil své chování tomuto protiprávnímu jednání.⁷⁸ Zároveň tímto Nejvyšší soud ČR připustil spoluzavinění více osob, kdy jedna osoba porušením práv a povinností vyplývajících z právních předpisů způsobí nedbalostním zaviněním nebezpečnou okolnost a současně ke škodlivému následku dojde i vlivem nedbalostního jednání dalších osob.⁷⁹

3.2. Vědomá nedbalost

Podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku je dáno zavinění z vědomé nedbalosti, jestliže pachatel „*věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez*

---

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 184-185.

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 185.

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3.11.2010, sp.zn. 7 Tdo 1156/2010.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23.01.2019, sp.zn. 7 Tdo 15/2019.

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 09.03.2016, sp.zn. 4Tdo 264/2016.

*přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí“.*⁸⁰ Z tohoto vymezení vyplývá, že vědomá nedbalost je vybudovaná na vědění, neboť pachatel si je vědom možnosti vzniku následku důležitého pro trestní právo. Pachatel je schopen zhodnotit a rozpoznat okolnosti, jež mohou vytvářet nebezpečí pro zájem chráněný trestním zákonem. Okolnosti, které toto nebezpečí vyvolávají nebo dokonce i vytvářejí, pachatel podcení jako možný následek svého jednání. Pachatel nedostatečně zhodnotí hrozící nebezpečí vyvolané jeho jednáním a bez přiměřených důvodů spoléhá, že k takovému následku nedojde.⁸¹

Rozlišení mezi vědomou nedbalostí a úmyslem nepřímým je v oné složce volní, kdy u nedbalostního zavinění chybí srozumění, tedy složka volní. U vědomé nedbalosti pachatel ví o možném následku, který může zakládat jeho trestní odpovědnost, avšak nesprávně vyhodnotí potenciál svého jednání, a tudíž s jeho následkem ani není srozuměn. Spoléhá, že k takovému následku nedojde a že jej nezpůsobí. Důležité pro posouzení, zda se jedná o vědomou nedbalost či o úmysl nepřímý, je onen důvod spolehnutí se, že k následku nedojde. Pakliže pachatel spoléhá na „šťastnou“ náhodu, nejedná pachatel ve vědomé nedbalosti, nýbrž v úmyslu nepřímém.⁸²

Při zkoumání důvodu spoléhání se, že k následku důležitého pro trestní právo nedojde, je klíčové vnímání oné situace pachatelem, tedy jak měl možnost vnímat celou situaci svými smysly. Při zkoumání důvodu spoléhání se je nutné zjistit všechny skutečnosti, z nichž by bylo možno spolehlivě dovodit, že bez přiměřených důvodů spoléhal, že k porušení nebo k ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nedojde. K posouzení přiměřenosti důvodů spoléhání se je třeba přihlídnout ke zkušenostem pachatele a k samotným okolnostem případu.⁸³

3.3. Nevědomá nedbalost

Podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku je zavinění z nevědomé nedbalosti, když pachatel *„nevěděl, že svým jednáním může takové*

---

⁸⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 183.

⁸² Tamtéž, s. 183.

⁸³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 1.07. 1965, sp. zn. 1 Tz 38/65.

*porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl“.*⁸⁴

Pachatel u nevědomé nedbalosti nevnímá a ani si neuvědomuje skutečnosti, které mohou zakládat skutkovou podstatu trestného činu, tedy chybí složka vědění. Podstatou nevědomého nedbalostního zavinění je právě absence složky vědění.⁸⁵ Trestní odpovědnost za nevědomou nedbalost je založena na povinnosti a na schopnosti předvídat následek důležitý pro trestní právo. Trestní zákoník u nevědomé nedbalosti uvádí měřítko nedbalosti a tím je „*vzhledem k okolnostem a povinnost vědět měl a ke svým osobním poměrům vědět mohl*“.⁸⁶ O zavinění z nevědomé nedbalosti se jedná při současném splnění povinnosti předvídat a schopnosti předvídat následek důležitý pro trestní právo.⁸⁷ Zároveň lze nedodržení potřebné míry opatrnosti u nevědomé nedbalosti dovést z neuvědomění si následku důležitého pro trestní právo.⁸⁸

Zavinění nevědomou nedbalostí může nastat i v souvislosti se skutkovým omylem negativním, kdy pachatel neví nebo nezná skutečnosti, které mohou zakládat jeho trestní odpovědnost. Ve skutkovém omylu negativním je nutné zvážit okolnosti případu a subjektivní hledisko, tedy zda pachatel vědět měl či mohl.⁸⁹

3.4. Hrubá nedbalost

Trestní zákoník definuje hrubou nedbalost v ustanovení § 16 odst. 2 jako vyšší stupeň intenzity nedbalosti, jak u vědomé či nevědomé nedbalosti. Jedná se o přístup pachatele k potřebné míře opatrnosti, která vypovídá o zřejmé „bezohlednosti“ k zájmům chráněným trestním zákonem. Definice hrubé nedbalosti je důležitá, neboť některé trestné činy lze stíhat pouze v případě hrubé nedbalosti,⁹⁰ např. ustanovení § 147 odst. 3 a § 148 odst. 2 trestního zákoníku.

---

⁸⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 183.

⁸⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3, s. 401.

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17.03. 1986, sp.zn. 4 Tz 9/1986.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.08.2017, sp.zn. 7 Tdo 286/2017.

⁸⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 255-256.

⁹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 186.

V těchto případech je zřejmé, že není třeba zkoumat, do jaké míry se uplatní ustanovení § 17 písm. a) trestního zákoníku ve vztahu k těžšímu následku u těchto trestných činů, jestliže základní skutková podstata vyžaduje nedbalost jako jedinou formu zavinění.

4. Skutková podstata trestných činů proti životu a zdraví spáchaných zaviněním z nedbalosti

Život a zdraví jednotlivce chrání trestní právo jakožto nejdůležitější společenskou hodnotu, a to zejména v hlavě I. trestního zákoníku, tedy na samém začátku zvláštní části. Tato hlava v trestním zákoníku navazuje na ustanovení článku 6 Listiny základních práv a svobod, který se týká ochrany života, „každý má právo na život“, zároveň toto právo je chráněno i obecnými zákony. Zákony nepřipouští nedovolené zbavení života, s výjimkou případů, kdy je někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle stanovených zákonů není trestné. Typickými jednáními, která nejsou trestná, jsou okolnosti vylučující protiprávnost uvedené v obecné části trestního zákoníku v hlavě III. Je nutné zdůraznit, že se nejedná o taxativní výčet.⁹¹ Trestné činy jsou v trestním zákoníku uspořádány systematicky podle míry a důležitosti zájmů chráněných trestním právem, přičemž ve zmíněné hlavě jsou objekty trestného činu život a zdraví chráněny jako jedny z nejdůležitějších hodnot ve společnosti. Zároveň jsou v hlavě I. zařazeny úmyslné trestné činy, a současně trestné činy spáchané nedbalostním zaviněním.⁹²

Hlava I. ve zvláštní části trestního zákoníku je rozdělena na pět dílů podle toho, jaký chráněný zájem (objekt) trestný čin porušuje. V této hlavě je výčet trestných činů, které směřují zejména proti životu a zdraví.⁹³ Rozděluje je na trestné činy proti životu, trestné činy proti zdraví, trestné činy ohrožující život nebo zdraví, trestné činy proti těhotenství ženy a poslední díl je zaměřen na trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány,

---

⁹¹ KOKEŠ, M. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. Čl. 6. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/46500/1/2?vtextu=listina%20z%C3%A1kladn%C3%ADch%20pr%C3%A1v%20a%20svobod>

⁹² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1294.

⁹³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 533.

lidským embryem a lidským genomem.⁹⁴ Důležité je na tomto místě zmínit, že ochrana života a zdraví se nalézá i v jiných hlavách trestního zákoníku v základních nebo v kvalifikovaných skutkových podstatách, kdy primární útok nesměřuje proti životu a zdraví, avšak tímto útokem byly tyto hodnoty ohroženy. Přesto se nejedná o hlavní objekt trestného činu.⁹⁵

Přestože jsou trestné činy zařazeny do jiných hlav, je objektem trestného činu mimo jiné život a zdraví.⁹⁶ Příkladem může být trestný čin loupeže podle ustanovení § 173 odst. 1, 4 trestního zákoníku, kdy pachatel způsobí smrt. Důležitý aspekt u tohoto trestného činu je subjektivní stránka. Jestliže při loupeži byla způsobena smrt, bude se jednat o nedbalostní zavinění, neboť zde chybí úmysl někoho zabít. Zároveň toto ustanovení vylučuje jednočinný souběh vraždy a loupeže, neboť v opačném případě dochází k úmyslnému usmrcení, za účelem získání majetkového prospěchu, a toto jednání se bude posuzovat jako trestný čin vraždy podle ustanovení § 140 odst. 1, 3 písm. j) trestního zákoníku. Trestní zákoník rozlišuje primární a sekundární objekt, kdy v případě loupeže je primární objekt osobní svoboda a sekundární objekt je majetek, neboť pachatelovo jednání směřovalo k majetkovému prospěchu za pomoci použitého násilí, které způsobilo usmrcení z nedbalosti.⁹⁷ Specifickým trestným činem, který lze zařadit do nedbalostních trestných činů proti životu nebo zdraví, je trestný čin opilství v ustanovení § 360 odst. 1 trestního zákoníku. Zvláštností tohoto trestného činu jsou ony objekty chráněné trestním právem. Primárním objektem trestného činu je občanské soužití a sekundárním objektem je konkrétní chráněný zájem, který byl porušen či ohrožen pachatelovým jednáním ve stavu nepřičetnosti. Z pohledu subjektivní stránky lze trestný čin opilství spáchat i z nedbalosti, vyplývající z dikce trestního zákoníku. Nutno podotknout, že zavinění se vztahuje jen na přivedení se do stavu nepřičetnosti, nikoli na jednání, kterého se ve stavu nepřičetnosti pachatel dopustí. Může nastat situace, kdy sekundárním objektem trestného činu opilství bude život a zdraví.⁹⁸

---

⁹⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 533.

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1295.

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1557.

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 3045 – 3048.

Mezi nedbalostní trestné činy směřující proti životu a zdraví uvedené ve výše zmíněné hlavě patří usmrcení z nedbalosti dle § 143, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147, ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 148, šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti dle §153, ohrožení pohlavní nemocí dle § 155, ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti dle § 157.⁹⁹

4.1. Trestný čin proti životu spáchaný z nedbalosti

Trestní zákoník rozlišuje pouze jeden trestný čin proti životu spáchaný z nedbalosti, a to usmrcení z nedbalosti v ustanovení § 143 trestního zákoníku. Jedná se o nejzávažnější poruchový trestný čin spáchaný z nedbalosti. Ustanovení § 143 trestního zákoníku je rozděleno do čtyř odstavců, kdy v odstavci prvním je uvedena základní skutková podstata a ve zbývajících odstavcích je uvedena kvalifikovaná skutková podstata.¹⁰⁰ Trestní zákoník v tomto ustanovení chrání lidský život jako jednu z nejdůležitějších hodnot ve společnosti a zároveň trestní zákoník usmrcení z nedbalosti sankcionuje mírněji, než je tomu u trestného činu vraždy, či zabití. Použití mírnější trestní sazby lze spatřovat v zavinění, jelikož pachatel neměl úmysl někoho zbavit života, ani způsobit újmu na zdraví. Důležité je podotknout, že odstavce 2 až 4 vyjadřují kvalifikovanou skutkovou podstatu, která je závažnější, a tudíž také odráží použití přísnější trestní sazby.¹⁰¹

Aby se dalo usuzovat o trestném činu usmrcení z nedbalosti, musí zde existovat příčinná souvislost mezi jednáním a smrtí, a tato smrt musí být způsobena nedbalostně.

Odstavec 1 zmíněného ustanovení uvádí „*Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt*“¹⁰², kdy pojem smrt je odvozen z lékařského poznání jako biologická smrt mozku a jedná se o takový stav lidského těla, u kterého je vyloučena obnova všech důležitých životních funkcí.¹⁰³ Objektivní stránku v tomto případě lze naplnit jak konáním, tak i opomenutím podle ustanovení § 112 trestního zákoníku, ze kterého vyplývá, že opomenutí je jednání, které měl někdo povinnost konat a tato povinnost vyplývá z jiných právních předpisů, úředního rozhodnutí nebo

⁹⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁰ § 143 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² § 143 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰³ JELÍNEK, Jirí. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 535.

smlouvy anebo k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen. Jak již označení napovídá, bude zapotřebí nedbalostní zavinění. Pro posouzení, zda se jedná o nedbalostní zavinění, je podstatná skutečnost, zda pachatel věděl nebo vědět mohl a měl, že svým jednáním může způsobit takový následek. K nedbalostnímu zavinění nestačí pouze porušení právních předpisů, ale současně se musí zkoumat znalosti pachatele.¹⁰⁴ Pachatelem tohoto trestného činu může být v zásadě kdokoli, pochopitelně častěji bývá fyzická osoba, ale zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, nevylučuje ve svém ustanovení § 7 právnickou osobu.¹⁰⁵

Ustanovení § 143 odst. 2 trestního zákoníku rozšiřuje skutkovou podstatu o kvalifikovanou skutkovou podstatu, kdo „*porušení důležité povinnosti vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.*“¹⁰⁶ Toto vyjádření je poměrně široké, a proto umožňuje postih rozsáhlého okruhu důležitých povinností, které mohou dopadat na lidský život. Pojem důležitá povinnost není definována v trestním zákoníku a k této problematice se vyjadřuje komentář, kdy za důležitou povinnost lze považovat pouze takovou povinnost, jejichž porušení může podstatně zvýšit negativní dopad na lidský život.¹⁰⁷ Zároveň se nejedná o obecnou povinnost, ale o povinnost vyplývající ze zaměstnání, postavení, povolání atd. Důležité pro naplnění znaků skutkové podstaty uvedené v ustanovení § 143 odst. 2 trestní zákoníku, je příčinná souvislost mezi porušením důležité povinnosti a následkem. Vždy je nutné zkoumat konkrétní skutkové okolnosti v rámci „porušení důležité povinnosti.“ Rovněž je nutné zvláště hodnotit jejich význam a důležitost pro vznik trestněprávního následku. Tedy zda k následku důležitého pro trestní právo došlo příčinou řetězících se jednání pachatele, nebo jestliže do konkrétního případu vstoupila jiná okolnost, např. poškozený sám svým jednáním přispěl k následku důležitého pro trestní právo a bez tohoto jednání by k následku nedošlo.¹⁰⁸ V tomto případě by se uvažovala o jednání podle ustanovení § 143 odst. 1 trestního zákoníku.

---

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1336.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 1340.

¹⁰⁶ § 143 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1340.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17.02.2015, sp.zn. 15 Tdo 944/2015.

Za jedno ze základních porušení důležité povinnosti lze považovat řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky.¹⁰⁹ Povinnost řidiče neřídít motorové vozidlo pod vlivem alkoholu vyplývá z ustanovení § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, kde je výslovně uvedeno, že „*řidič nesmí řídit vozidlo nebo jet na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, kdy by mohl být ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky*“.¹¹⁰ Blíže k problematice „důležitá povinnost“ pojednává kapitola zabývající se judikaturou.

Odstavec 3 uvedeného ustanovení je založen na kvalifikované skutkové podstatě trestného činu, která je vyjádřena „*hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony*“¹¹¹ Toto ustanovení pracuje s pojmem zákon, který určuje konkrétní práva a povinnosti. Ve své podstatě tento odstavec naplňuje zásadu legální licence, která je zakotvena v ústavním pořádku „*Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá*“.¹¹² Podzákonné předpisy tímto ustanovením nejsou dotčeny, jestliže konkretizují práva a povinnosti stanovené zákony.¹¹³

Pojem „hrubé porušení zákonů“ je nutné odlišovat od pojmu „porušení důležité povinnosti“. Samo o sobě porušení zákona je závažnější, než porušení povinnosti, i když je mezi těmito pojmy velice tenká hranice. Porušení právních norem má reálný potenciál ohrožení lidského života. Pokud v důsledku porušení právní normy nastane smrt, je pachatel trestně odpovědný podle ustanovení § 143 odst. 3 trestního zákoníku.¹¹⁴ Zároveň je nutné, aby toto porušení právní normy, bylo natolik významné, aby zvyšovalo škodlivost trestného činu, neboť i „důležité povinnosti“ mohou vznikat ze zákona.¹¹⁵ Rovněž půjde o případy, ve kterých

---

¹⁰⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1341.

¹¹⁰ § 143 Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

¹¹¹ § 143 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² Usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění.

¹¹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s.1343.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 1343.

¹¹⁵ Rozhodnutí Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 11.11.1971, sp. zn. Tzv 27/71 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/1379/1/2>

pachatel poruší více povinností, obsažených v jedné popř. více normách.¹¹⁶ Jedná se o intenzivnější porušení právní normy anebo více právních norem, které v souhrnu podstatně navyšují závažnost trestného činu.¹¹⁷ Příkladem může být opilý řidič, který řídil motorové vozidlo v noci bez rozsvícených světel rychlostí významně přesahující povolenou rychlost.

Současně odstavec 3 vymezuje, jaké zákony musí být porušeny, aby byla naplněna kvalifikovaná skutková podstata uvedená ve třetím odstavci. V případě, že nastane smrtelný následek, ale nedošlo k hrubému porušení uvedených zákonů, nelze trestný čin kvalifikovat jako usmrcení z nedbalosti podle ustanovení § 143 odst. 3 trestního zákoníku. Mohla by být naplněna skutková podstata uvedená v ustanovení § 143 odst. 1, popř. 2 trestního zákoníku.¹¹⁸

Ve výroku odsuzujícího rozsudku, jímž se pachatel uznán vinným z trestného činu usmrcení z nedbalosti podle ustanovení § 143 odst. 1, 3 trestního zákoníku, musí být uvedeno konkrétní ustanovení zákona, které pachatel porušil. Nedostačuje na porušení zákonného ustanovení poukázat v odůvodnění rozsudku.¹¹⁹

Při naplnění skutkové podstaty dle posledního odstavce tohoto ustanovení je možné pachateli uložit trest s nejvyšší trestní sazbou tři až deset let, současně odkazuje na ustanovení § 143 odst. 3 trestního zákoníku, který je doplněn o skutečnost, že musí být tímto jednáním způsobena smrt nejméně dvou osob.¹²⁰

4.2. Trestné činu proti zdraví spáchané z nedbalosti

V trestním zákoníku jsou uvedeny v hlavě I. trestné činy proti zdraví spáchané z nedbalosti, které jsou seřazeny podle závažnosti, jimiž jsou těžké ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 a ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 148.¹²¹ Objektem skutkové podstaty uvedených trestných činů je zdraví člověka, tím je myšleno normální fungování lidského těla, včetně nezbytné činnosti

---

¹¹⁶ FREMR, R.,. *Trestní zákoník: Komentář*. § 143 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-22]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 06.12.2017, sp.zn. 8 Tdo 1304/2017, právní věta.

¹¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s.1343.

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 06.12.2017, sp.zn. 8 Tdo 1304/2017, právní věta.

¹²⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s.1346.

¹²¹ § 122 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

orgánů. Mezi ublížením na zdraví a jednáním pachatele musí existovat příčinná souvislost.¹²²

Trestní právo nerozlišuje, zda dotyčný člověk, tedy poškozený, je v době jednání pachatele zdravý, nemocný či zraněný. Právo chrání zdraví všech lidí bez ohledu na dosavadní zdravotní stav, nesmí dojít ke zhoršení zdravotního stavu. Předmětem útoku může být pouze živý člověk, nikoliv lidský plod.¹²³

Trestní zákoník v ustanovení § 122 rozlišuje dva stupně ublížení na zdraví, a to těžkou újmu na zdraví a ublížení na zdraví. V případě těžké újmy na zdraví se musí jednat o „*vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění*“¹²⁴, která člověku znesnadňuje obvyklý způsob života. Ustanovení § 122 odst. 2 trestního zákoníku taxativně vymezuje, co lze považovat za těžkou újmu na zdraví, zároveň v ustanovení § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku je použit neurčitý pojem „delší doba“. Dle judikatury lze za těžkou újmu na zdraví považovat takovou dobu, po kterou trvá vážná porucha zdraví, která trvala alespoň po dobu šesti týdnů.¹²⁵ Právě toto časové ohraničení lze pokládat za jakousi hranici mezi těžkou újmu na zdraví a ublížením na zdraví. Soud rozhoduje na základě znaleckých posudků, které určují druh poškození, avšak o jakou formu ublížení na zdraví, ve smyslu otázky právní, určuje soud.¹²⁶ Nejvyšší soud ČR konstatoval, že porucha zdraví není pouze porucha fyzická, ale je nutné brát v potaz i poruchu psychickou, která může bránit v obvyklém způsobu života.¹²⁷

Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

Ustanovení § 147 trestního zákoníku je rozděleno do tří odstavců, kdy v odstavci prvním je uvedena základní skutková podstata a ve zbývajících dvou odstavcích je uvedena kvalifikovaná skutková podstata trestného činu.¹²⁸ Z hlediska objektivní stránky lze spáchat trestný čin ublížení na zdraví jak

---

¹²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1374.

¹²³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 551.

¹²⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR - plénum ze dne 02.07.1965, sp.zn. Pls 5/65 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/8092/1/2>

¹²⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1375.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.03.2018, sp.zn. 6 Tdo 320/2018.

¹²⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

konáním, tak i opomenutím podle ustanovení § 112 trestního zákoníku. Těžké ublížení na zdraví je poruchový trestný čin, a proto pouhé ohrožení zdraví člověka nedbalostním zaviněním není trestným činem.¹²⁹

Ustanovení § 147 odst. 1 trestního zákoníku stanovuje základní skutkovou podstatu, „*Kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví.*“¹³⁰ Jak již bylo zmíněno „těžké ublížení na zdraví“, neboli také „těžká újma na zdraví“ je upraveno v ustanovení § 122 odst. 2 trestního zákoníku. Toto ustanovení stanovuje dvě podmínky, které musí být současně naplněny, aby se jednalo o těžké ublížení na zdraví. Prvá podmínka je naplněna, pokud se jedná o „*vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění*“¹³¹ a druhá podmínka je vymezena v ustanovení § 122 odst. 2 písm. a) až i) trestního zákoníku, o taxativní výčet pojmů poškození,¹³² kterými jsou „*zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivě útrapy, nebo delší dobu trvající porucha zdraví.*“¹³³

Při „zmrzačení“ se jedná o trvalou změnu těla nebo jeho části, zároveň se musí jednat o značnou změnu nebo funkční změnu těla. Rovněž se jedná o ztrátu nebo o podstatnou ztrátu části některé z končetin. Musí se jednat o podstatnou ztrátu na těle, která dotyčného omezuje v běžném životě. Nepatří sem např. ztráta palce na ruce.¹³⁴ S tím, zda při ztrátě palce na dominantní ruce nedojde k těžkému ublížení na zdraví, by se však dalo polemizovat, neboť poškozenému bude citelně znesnadněn obvyklý způsob života. V případě úrazu, kdy dojde k úplnému oddělení části těla, avšak lékařům se podaří zákrokem oddělenou část těla zachránit a tato část těla bude schopna vykonávat základní úkony, se nebude jednat, z pohledu práva, o zmrzačení.¹³⁵

---

¹²⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s.1390.

¹³⁰ § 147 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1172.

¹³³ § 122 odst. 2 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁴ ¹³⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1173.

¹³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1173.

„Ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti“¹³⁶ tímto pojmem se rozumí úplná nemožnost či podstatná nemožnost vykonávat danou práci, tedy být k práci způsobilý. Ztráta způsobilosti je zapříčiněna trvalým chorobným stavem nebo ztrátou části lidského těla.¹³⁷ Úplná ztráta je celkem vzácná, přichází v úvahu, pokud osoba přijde o zrak či ochrnu. O částečnou ztrátu se jedná, jestliže znalecký posudek konstatuje, že osoba má pracovní nezpůsobilost vyšší než 50%.¹³⁸

S pohledu „ochromení údu“, kdy za úd je považována horní a dolní končetina, se jedná o ztrátu pohyblivosti dané končetiny. Ztráta je jak úplná nebo značně snížená funkčnost dané končetiny.¹³⁹

„Smyslovými ústrojími“ jsou i z hlediska trestního zákoníku zrak, sluch, čich, chuť a hmat. Z právního hlediska nemají jednotlivé smysly pro život člověka stejnou důležitost. Zde záleží na konkrétní osobě a využívání daného smyslu. V praxi nejčastěji dochází ke ztrátě či podstatnému snížení schopnosti zraku a sluchu.¹⁴⁰

Při „poškození důležitých orgánů“ dochází k ohrožení života nebo k déletrvajícimu nebo trvalému následku. Déletrvající následek se bude posuzovat podle ustanovení § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku. Za důležité orgány lze považovat mozek, srdce, děloha, žaludek, střeva, játra, slinivka, oko apod.¹⁴¹

„Zohyzdění“ je těžké ublížení na zdraví a jedná se o každou viditelnou změnu nebo trvale znetvořenou část těla, která mění vzhled člověka a vzbuzuje v lidech odpor a ošklivost. Soud nebere v potaz, zda je možno danou část těla zakrýt nebo odstranit, neboť se vychází, že zohyzdění znesnadňuje poškozenému běžný život ve společnosti, a proto jsou tyto obtíže postaveny na roveň s ostatními

---

¹³⁶ § 147 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 553.

¹³⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1174.

¹³⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 552.

¹⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1174.

¹⁴¹ DRAŠTÍK, A. *Trestní zákoník: Komentář*. § 122 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

případy těžkého ublížení na zdraví podle ustanovení § 122 odst. 2 trestního zákoníku.¹⁴²

„Vyvolání potratu a usmrcení plodu“, vyvolání potratu je jednání, které způsobí přerušeni těhotenství předtím, než dojde k porodu. Přerušeni těhotenství významným způsobem zasahuje do organismu, což může mít dlouhotrvající nebo trvalé následky. Děloha je řazena mezi důležité orgány podle ustanovení § 122 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku. K naplnění skutkové podstaty tohoto ustanovení, se musí jednat o lidský plod, který je živý a schopný dalšího vývoje. V případě mrtvého lidského plodu se z právního hlediska nejedná o vyvolání potratu. Usmrcení lidského plodu je jednání, které způsobí živému lidskému plodu smrt, přestože nedojde k bezprostřednímu vypuzení plodu.¹⁴³

Za „mučivé útrapy“ se považuje jednání, které je na hranici snesitelnosti a způsobuje mimořádné, vystupňované nebo prodlužované bolesti jak fyzické, tak i psychické. Mučivé útrapy významně ovlivňují dosavadní osobnost poškozeného, což vede k negativní změně osobnosti.¹⁴⁴

Ustanovení § 147 odst. 2 a 3 trestního zákoníku rozšiřují skutkovou podstatu o „důležitou povinnost“ a o „hrubé porušení zákona“. Zde bych si dovolila odkázat na podkapitolu nazvanou „4.1. Trestné činu proti životu spáchané z nedbalosti“, s tím rozdílem, že za důležité povinnosti budou považovány pouze takové povinnosti, jejichž porušení může podstatně zvýšit negativní dopad na lidské zdraví.

Ublížení na zdraví z nedbalosti

Ustanovení § 148 trestního zákoníku je rozděleno do dvou odstavců, kdy v odstavci prvním je uvedena základní skutková podstata a v odstavci druhém je uvedena kvalifikovaná skutková podstata trestného činu.¹⁴⁵ Jedná se o poruchový trestný čin, kterého se lze dopustit jak konáním, tak opomenutím. Pouhé ohrožení z nedbalosti, i kdyby reálně ublížení zdraví hrozilo, není trestné.¹⁴⁶

---

¹⁴² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 553.

¹⁴³ ¹⁴³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1176.

¹⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1177.

¹⁴⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1406.

V ustanovení § 148 odst. 1 trestního zákoníku je popsána základní skutková podstata tohoto trestného činu „*Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost.*“¹⁴⁷ Pojmem ublížení na zdraví ve smyslu ustanovení § 122 odst. 1 trestního zákoníku je porušení zdraví, které vyžaduje lékařské ošetření a současně znesnadňuje tělesnou a duševní funkci poškozeného, nikoli však jen po krátkou dobu, ale na přechodnou dobu, a zároveň toto ublížení nezanechá trvalé následky.¹⁴⁸

Podle § 148 trestního zákoníku musí být k naplnění skutkové podstaty splněny tři znaky. Prvním znakem je porucha zdraví, druhým znakem je znesnadnění obvyklého způsobu života a posledním znakem je lékařské ošetření zranění. Tyto znaky pomáhají určit charakter a závažnost újmy na zdraví. Porucha zdraví je změna zdravotního stavu, která znesnadňuje obvyklý způsob života, zároveň se nevyžaduje, aby se jednalo o podstatný způsob života. Aby se jednalo o ublížení na zdraví, nestačí subjektivní pocit poškozeného, je vyžadována lékařská zpráva nebo znalecký posudek. Zdravotní stav se posuzuje se zdravotním stavem, který byl před újmou.¹⁴⁹

Dalším znakem pro určení zda se jedná o ublížení na zdraví, avšak nejde o jediný znak, je pracovní neschopnost poškozeného. Pracovní neschopnost však nemusí správně vyjadřovat povahu a závažnost poruchu zdraví. Vždy je nutné vycházet ze skutečností, které měly vliv na zdraví poškozeného, které funkce byly narušeny, jakou intenzitu bolesti poranění měla, jaké poranění bylo nutné ošetřit a jakým způsobem. Dále také, do jaké míry dané ublížení na zdraví narušilo obvyklý způsob života a jakou dobu byl poškozený v pracovní neschopnosti.¹⁵⁰

Znesnadnění obvyklého způsobu života obvykle spočívá v omezené hybnosti, nebo nutnosti klidového režimu a v závažnějších případech až k upoutání na lůžko. Tyto okolnosti mají za následek různou míru omezení různých složek života, a to jak pracovního, společenského, kulturního tak i osobního.¹⁵¹

---

¹⁴⁷ § 148 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1170.

¹⁴⁹ FREMR, R. *Trestní zákoník: Komentář*. § 148 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1171.

Ustanovení § 122 odst. 1 trestního zákoníku určuje časové vymezení, vyjádřením „*nikoli jen po krátkou dobu.*“¹⁵² Je nutné říci, že nelze přesně určit minimální dobu, po kterou porucha zdraví znesnadňuje obvyklý způsob života.¹⁵³ Praxe vychází z judikatury, která při zvážení všech kritérií dovodila, že omezení na obvyklém způsobu života musí být po dobu okolo 7 dnů.¹⁵⁴

Podmínka lékařského ošetření, která je rovněž uvedená v ustanovení § 122 odst. 1 trestního zákoníku, vychází ze skutečnosti, zda dané zranění bývá pravidelně ošetřováno, tedy nezáleží na tom, zda dotyční navštíví lékaře, ale zda daná zranění bývají lékaři běžně ošetřovány. Poškozený si zranění může ošetřit sám, či jej nechat na přirozeném zhojení. Vychází se z objektivní potřeby lékařského ošetření.¹⁵⁵

Základní skutková podstata ublížení na zdraví podmiňuje trestní odpovědnost s „*porušením důležité povinnosti vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce uloženou mu podle zákona.*“¹⁵⁶ Jedná se o širokou paletu povinností, které v případě jejich porušení vedou ke škodlivému následku v podobě ublížení na zdraví. Za porušení důležité povinnosti podle ustanovení § 148 odst. 1 trestního zákoníku lze považovat pouze taková povinnost, jejíž porušení má zpravidla za následek ublížení na zdraví. Zároveň soud zkoumá, zda mezi porušením důležité povinnosti a následkem existuje příčinná souvislost. Jestliže na vznik následku působilo více příčin, je nutné hodnotit každou příčinu zvlášť a určit jejich důležitost pro následek důležitý pro trestní právo.

Ustanovení § 148 odst. 2 trestního zákoníku uvádí kvalifikovanou skutkovou podstatu, která rovněž podmiňuje vyšší trestní sazbu, neboť nastane těžší následek. V tomto případě je nutné, aby pachatel současně splnil podmínky uvedené v tomto odstavci, kterými jsou: „*způsobil ublížení na zdraví nejméně dvěma osobám a přitom hrubě porušil zákony*“.¹⁵⁷

---

¹⁵² § 122 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1171.

¹⁵⁴ Stanovisko Nejvyšší soud ČR - kolegium ze dne 31.10.1985 sp. zn. Tpjf 24/85 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 1172.

¹⁵⁶ § 148 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1409.

4.3. Trestné činy ohrožující život a zdraví spáchané z nedbalosti

Trestní zákoník v hlavě I. díl 3 upravuje trestné činy ohrožující život nebo zdraví. U ohrožujících trestných činů postačí k jejich dokonání pouhé ohrožení zájmu chráněného trestním právem. Následek je samotné vyvolání reálného nebezpečí. Do této kategorie trestných činů spáchaných z nedbalosti lze řadit šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti dle §153, ohrožení pohlavní nemocí dle § 155, ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti dle § 157.¹⁵⁸

Šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti

Ustanovení § 153 trestního zákoníku je rozděleno do pěti odstavců, kdy v odstavci prvním je uvedena základní skutková podstata trestného činu a v následujících odstavcích tohoto ustanovení je skutková podstata rozšířena o kvalifikovanou skutkovou podstatu.¹⁵⁹

Ustanovení § 153 odst. 1 trestního zákoníku uvádí „*Kdo z nedbalosti způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci lidí.*“¹⁶⁰

Vláda na základě ustanovení § 154 trestního zákoníku vydává nařízení, kterými je určeno, co je považováno za nakažlivou lidskou nemoc. Nakažlivé lidské nemoci jsou taxativně vymezeny v příloze č. 1 nařízení vlády 435/2009 Sb.¹⁶¹ Jedná se např. o cholera, mor, SARS, AIDS včetně viru HIV a s ohledem na nedávnou pandemii byl k těmto nemocem zařazen i COVID-19.¹⁶² Nařízení vlády stanoví, co je považováno za pohlavní nemoci, avšak jejich šíření bude trestné podle ustanovení § 155 trestního zákoníku.¹⁶³

„Zavlečení“ se rozumí, způsobené nebezpečí nakažlivou lidskou nemocí v oblasti, kde se tato nemoc nevyskytuje, anebo není v epidemické podobě. „Šíření“ nakažlivé lidské nemoci je rozuměno zvýšené rozšíření nemoci

---

¹⁵⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 559.

¹⁵⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁰ § 153 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s.1432.

¹⁶² Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., Nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin.

¹⁶³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1440.

v oblastech, kde se nemoc vyskytuje v epidemické podobě.¹⁶⁴ Trestného činu se může dopustit osoba, která je již nakažena některou nemocí uvedenou v příloze 1 nařízení vlády, anebo se jedná o osobu zdravou, která poruší povinnosti a tím vyvolá nebezpečí.¹⁶⁵

Odstavec 2 písm. a) uvedeného ustanovení rozšiřuje základní skutkovou podstatu „za ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví.“¹⁶⁶ Jedná se o okolnosti, které jsou mimořádné. Stav ohrožení státu je přímé ohrožení svrchovanosti státu, demokratického základu státu a územní celistvosti státu. Vyhláší jej Parlament České republiky na návrh vlády dle čl. 7 Ústavního zákona o bezpečnosti ČR. O válečný stav se jedná, je-li území České republiky napadeno, či má-li Česká republika povinnosti vyplývající z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení. Taktéž válečný stav vyhláší Parlament České republiky.¹⁶⁷ „Živelnou pohromou“ je rozuměno ničivé působení přírodních sil např. požár, zemětřesení, tornádo či povodeň. „Jiné události“ jsou okolnosti, které ohrožují zdraví lidí např. letecká nehoda, vzpoura vězňů, teroristické akce apod.¹⁶⁸

Následující kvalifikované skutkové podstaty uvedené v ustanovení § 153 trestního zákoníku obsahují pojmy, které již byly v této diplomové práci nastíněny, a proto si dovoluji odkázat na kapitoly, které o těchto pojmech pojednávají.

Ohrožení pohlavní nemocí

Ustanovení § 155 trestního zákoníku má dvě skutkové podstaty, které se liší ve formě zavinění, neboť tento trestný čin předpokládá nedbalostní zavinění, vyjádřené „byť i z nedbalosti.“ Tato forma zavinění přichází v úvahu, jestliže pachatel v průběhu svého jednání uvedl někoho v nebezpečí pohlavní nákazy, neboť pachatel bez přiměřených důvodů spoléhá, že chorobou, kterou pachatel

---

¹⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1432.

¹⁶⁵ FREMR, R. *Trestní zákoník: Komentář. § 153* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-10]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶⁶ § 153 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1433.

¹⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 481.

trpí, není choroba pohlavní. Musí se jednat o ohrožení reálné a bezprostřední.¹⁶⁹ Příkladem této nedbalostní formy zavinění může být jednání osoby, která pocítuje po pohlavním styku příznaky pohlavní nemoci, avšak realizuje pohlavní styk s další osobou, kterou tak vystaví nebezpečí.

Za pohlavní nemoci jsou považovány syphilis, kapavka, měkký vřed a tzv. čtvrtá pohlavní nemoc. Společným znakem těchto nemocí je přenos a tím je typický pohlavní styk. Nemoc AIDS a vir HIV z pohledu práva není řazena do pohlavních nemocí, ačkoliv k přenosu může docházet i při pohlavním styku. Je řazen do nakažlivých lidských nemocí ve smyslu ustanovení § 154 trestního zákoníku.¹⁷⁰

Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti

Ustanovení § 157 trestního zákoníku je rozděleno do pěti odstavců, kdy v odstavci prvním je uvedena základní skutková podstata trestného činu a v následujících odstavcích tohoto ustanovení je skutková podstata rozšířena o kvalifikovanou skutkovou podstatu.¹⁷¹

Objektem tohoto trestného činu je ochrana lidského zdraví před potravinami a jinými předměty, kdy konzumací nebo využití vede k nebezpečí pro lidské zdraví. Jedná se o trestný čin ohrožující, tedy není zapotřebí, aby byly reálně prodány, postačí pouze možnost nebezpečí prodeje.¹⁷² Základní skutková podstata uvedená v odstavci 1 zmíněného ustanovení předpokládá porušení jiných právních předpisů a je složena z pojmů „má na prodej“, tímto je rozuměno, že daná věc je určena k prodeji, ale i přechovávána, neboť je zde možnost následného prodeje, „vyrobí“ jak průmyslovou, tak i řemeslnou výrobou, ale i jakékoli zhotovení, „sobě nebo jinému opatří“, tedy obstarání sobě samému tak i druhé osobě.¹⁷³ Potravinou se rozumí veškeré jídlo a pití, které slouží ke konzumaci, za potravinu však lze považovat také koření. Za jiné předměty se považují věci, které slouží k lidské potřebě, např. kosmetika, léky, potravinové obaly, oblečení apod. Nebezpečnost je spatřována buď v samotné

---

¹⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1443.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 1443.

¹⁷¹ § 157 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1452.

potravině/produktu (zkažené maso) nebo v samotném zpracování či skladování. Zároveň daná věc musí být nebezpečná v obvyklém účelu užívání.¹⁷⁴

Zbylé kvalifikované skutkové podstaty uvedené v ustanovení § 157 trestního zákoníku rozšiřují skutkovou podstatu o pojmy, které jsem již v této kapitole nastínila.

5. Vybraná judikatura

Tato kapitola je zaměřena na vybranou judikaturu, která se mi z pohledu nedbalostního zavinění zdála důležitá. Je pracováno s rozhodnutími Nejvyššího soudu ČR a s rozhodnutími Ústavního soudu ČR, která jsou zaměřena na pojmy související s nedbalostním zaviněním. Volbu rozhodnutí jsem volila tak, aby byla různorodá a nezaměřovala se pouze na jednu oblast, ale naopak na oblasti, kde se nejčastěji vyskytuje nedbalostní zavinění.

5.1. Judikatura v oblasti dopravy

Princip omezené důvěry

Tento princip má výrazný vliv na subjektivní stránku trestného činu i trestní odpovědnost. V zásadě se jedná o skutečnost, že člověk se může spoléhat na to, že jiní dodrží příslušné povinnosti uložené právními předpisy jen tak dlouho, dokud z chování druhých osob nevyplyne, že tak nehodlají učinit. V takovém případě je nutné, aby dotyčný této okolnosti sám přizpůsobil své chování, jinak je možné i u něj shledat případné kulpózní zavinění za vzniklý následek. Nejčastěji je tento princip uplatňován v dopravě na pozemní komunikaci, která je upravena celou řadou právních předpisů. Znalost těchto předpisů a jejich dodržování se od účastníků silničního provozu předpokládá, resp. účastník je povinen je dodržovat. Motorová vozidla jsou stále řízena lidmi, kteří musí dbát těchto povinností, neustále sledovat dopravní značení a předvídat situace. Je prakticky nemožné všechny tyto povinnosti vnímat a zároveň potencionální porušení předvídat.¹⁷⁵ Princip omezené důvěry znamená, že řidič motorového vozidla se může spoléhat na to, že pravidla, která jsou stanovena

---

¹⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, s. 1477.

¹⁷⁵ LUKÁŠOVÁ, Marcela. *Princip omezené důvěry v dopravě na pozemních komunikacích.*, *Pravo21.online*, [online]. Právo21, z.s., publikováno 6. 12. 2018 [22. 2. 2023]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/princip-omezene-duvery-v-doprave-na-pozemnich-komunikacich>.

dopravními předpisy, nebude dodržovat pouze on sám, ale všichni účastníci silničního provozu, pakliže nevyplývá ze situace jinak. Toto nelze využít v případech, kdy ze situace vyplývá povinnost dbát zvýšené opatrnosti nebo nutnost reagovat na situaci s předstihem.¹⁷⁶

Princip omezené důvěry v dopravě – II. ÚS 1711/20

Ústavní soud ČR se ve svém nálezu vyjádřil k tzv. principu omezené důvěry v dopravě, ve kterém dovedl s odkazem na svou ustálenou soudní praxi, že tento princip nelze vykládat tak, že řidič musí vždy předpokládat porušení právních norem jinými osobami.

V tomto případě došlo ke střetu motorového vozidla s chodkyní, při kterém došlo k těžkému ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 1 trestního zákoníku. Ke zranění došlo ve večerních hodinách, kdy se řidič motorového vozidla dostatečně nevěnoval řízení, nesledoval situaci na pozemní komunikaci. Řidičovu pozornost upoutal manžel poškozené, který gestikuloval a hlasitě volal na poškozenou, která přecházela pozemní komunikaci mimo vyznačený přechod. V důsledku čehož došlo ke střetu motorového vozidla s chodkyní a k těžkému ublížení na zdraví.¹⁷⁷

Ústavní soud se neztotožnil s právními názory obecných soudů, že manžel poškozené, který stál na kraji vozovky a gestikuloval, nebyl účastníkem provozu. Podle ustanovení § 2 písm. a) zákona o silničním provozu „*účastníkem provozu na pozemní komunikaci je každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích.*“¹⁷⁸ Obecné soudy kladou řidiči za vinu, že sledoval manžela poškozené, ale nebrali v potaz, že manžel poškozené měl významný vliv na události, které zapříčinily opožděnou reakci na přecházející poškozenou, a manžel poškozené se svým jednáním (upoutáním pozornosti) stal účastníkem provozu.¹⁷⁹

Pro naplnění požadavku principu omezené důvěry je nutná „*existence příčinného vztahu mezi porušením právního předpisu a vzniklým ohrožením či způsobeným následkem a příčinného vztahu mezi účelem právního předpisu a*

¹⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.03.2011, sp.zn. 6 Tdo 143/2011.

¹⁷⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 21.12.2020, sp.zn. II. ÚS 1711/20, bod 2.

¹⁷⁸ § 2 písm. a) Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

¹⁷⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 21.12.2020, sp.zn. II. ÚS 1711/20, bod 36.

vzniklým ohrožením či následkem.“¹⁸⁰ Nejvyšší soud ČR konstatoval v jednom ve svém rozhodnutí, ke kterému Ústavní soud ČR přihlédl „výjimkou ze zásady omezené důvěry v dopravě jsou případy, kdy ze situace v provozu na pozemních komunikacích vyplývá povinnost dbát zvýšené opatrnosti nebo s předstihem reagovat na situaci, aby bylo zabráněno kolizi (např. na komunikacích nebo v jejich blízkosti se pohybují děti, osoby těžce zdravotně postižené, přestárlé, zjevně volně pobíhající zvířata, blízkost přechodu pro chodce nebo to dále vyplývá z existence instalovaných dopravních značek). Důvodně spoléhat na to, že tito účastníci silničního provozu dodrží pravidla silničního provozu, může řidič jen v případě, pokud z konkrétních okolností neplyne obava, že tomu tak nebude. Mohou však nastat situace, kdy i tito účastníci vytvoří řidiči svým náhlým neočekávaným a nepředvídatelným vstoupením do vozovky překážku, jež může být pro řidiče i objektivně nezvládnutelná. V takovém případě řidič neodpovídá za vzniklý protiprávní následek.“¹⁸¹

Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy porušily právo uvedené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť dospěly k vadnému závěru o existenci nedbalostního zavinění. Zavinění nevyplývalo ze skutkového zjištění a ani z provedených důkazů. Jelikož poškozená a manžel poškozené vytvořili v jeden okamžik na dvou rozdílných místech situace, které byly neočekávatelné a těžko zvládnutelné. Proto není důvod, aby nebyl aplikován princip omezené důvěry. Trestní odpovědnost řidiče může být dána pouze tehdy, jestliže svou pozornost věnoval ve větší míře manželce poškozené, a tím by porušil míru opatrnosti. Ústavní soud ČR vrátil věc soudu prvního stupně.¹⁸²

Porušení důležité povinnosti – Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp.zn 3 Tdo 176/2021

Nejvyšší soud ČR se zabýval případem, ve kterém došlo k těžkému ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 2 trestního zákoníku. Řidič autobusu, městské hromadné dopravy, zranil na autobusové zastávce při vystupování cestujících jednoho z cestujících. Řidič autobusu při zavírání dveří dopravního prostředku zachytil staršímu pánovi nohu, který při následném

¹⁸⁰ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 21.12.2020, sp.zn. II. ÚS 1711/20, bod 42.

¹⁸¹ Tamtéž, bod 42.

¹⁸² Tamtéž, bod 49.

otevření dveří ztratil rovnováhu a upadl. Následkem čehož bylo pánovi způsobeno těžké ublížení na zdraví.¹⁸³

Soud se zabýval otázkou, zda byla naplněna skutková podstata uvedená v § 147 odst. 2 trestního zákoníku, tedy zda došlo k porušení důležité povinnosti. V odůvodnění Nejvyšší soud obecně přiblížil pojem „porušení důležité povinnosti“, jedná se o takovou povinnost, jejíž prošení má zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví. Nejvyšší soud upozornil na judikaturu Nejvyššího soudu ČR, která se rovněž vztahovala k řízení dopravního prostředku, kdy byl vystupující cestující zachycen dveřmi dopravního prostředku. Oproti výše zmíněnému případu, byl poškozený vlečen autobusem. Nejvyšší soud ČR konstatoval, že v tomto případě, kdy poškozený byl vlečen, byla naplněna kvalifikována skutková podstata, neboť řidič porušil důležitou povinnost, když se nedostatečně přesvědčil o tom, že ve dveřním prostoru nikdo není a následně se rozjel.¹⁸⁴

Nejvyšší soud ČR dovedl, že je nutné přihlížet k okolnostem případu a podle toho posuzovat povinnosti, neboť řidič hromadného dopravního prostředku může mít různé povinnosti v závislosti na dopravních situacích.¹⁸⁵

Bylo konstatováno, že je vždy nutné, aby byl v rozsudku uvedený výčet všech povinností, které pachatel porušil a zdůvodnění, proč tuto povinnost soud shledává za důležitou z hlediska naplnění kvalifikované skutkové podstaty, neboť ne každé porušení povinností, lze pokládat za porušení důležité povinnosti.¹⁸⁶

Dítě jako účastník silničního provozu – III. ÚS 2065/15

Tento případ je zajímavý z pohledu zavinění, neboť v tomto případě byl trestně stíhán pouze řidič motorového vozidla, i když dle mého názoru nesou trestní odpovědnost rodinní příslušníci nezletilého dítěte.

V tomto případě došlo k tragické nehodě usmrcení z nedbalosti podle ustanovení § 143 odst. 1 trestního zákoníku, kdy řidič motorového vozidla v obytné zóně začal couvat se svým motorovým vozidlem z parkovacího místa v momentě, kdy matka nezletilému dítěti nevěnovala patřičnou pozornost. Při

---

¹⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.03.2021, sp.zn 3 Tdo 176/2021, s. 2.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 7.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 7.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 8.

couvání motorového vozidla došlo ke střetu s nezletilým dítětem, který ihned na místě dopravní nehody zemřel.¹⁸⁷

K nehodě došlo, kdy matka a babička nezletilého dítě stály u boku svého zaparkovaného motorového vozidla, které stalo jako první v řadě, přičemž motorové vozidlo obviněného stálo jako třetí v řadě. Podle dokazování bylo nezletilé dítě vytaženo z kočárku a postaveno na zem v blízkosti své matky a babičky, které spolu hovořily. Nikdo neviděl, jak se nezletilé dítě dostalo na místo střetu.¹⁸⁸

Podle Ústavního soudu ČR nelze, aby řidič (třetí osoba) automaticky předjímal, že hlídanému dítěti osoby, které za nezletilé dítě mají zodpovědnost, nevěnují dostatečnou pozornost.¹⁸⁹ Podle zjištěných skutečností, nelze podle názoru Ústavního soudu dovodit, že by řidič měl a mohl předvídat vznik trestněprávního následku, neboť okolnost, že nezletilé dítě odběhne od matky, nemohl řidič předpokládat. Na skutečnosti nemá vliv ani okolnost, že řidič zpozoroval, že se ženy spolu baví.¹⁹⁰

„Závěr o trestněprávním zavinění nelze nikdy dovozovat z pouhého faktu, že došlo ke škodlivému následku za účasti třetí osoby. K událostem, majícím objektivně nešťastnou nebo i tragickou povahu, dochází i bez cizího zavinění, jako je tomu v případech tzv. vis maior nebo v případech, kdy se přítomné třetí osoby na vzniku škodlivého následku nijak nepodílejí.“¹⁹¹

„Zanedbání potřebné míry opatrnosti jako předpoklad nedbalostního zavinění je třeba vyvozovat z konkrétních skutkových okolností, řádně zjištěných důkazním postupem před obecnými soudy“¹⁹² Dojde-li ke škodlivému následku, automaticky to neznamena, že potřebná míra opatrnosti musela být zanedbána.¹⁹³

Ústavní soud ČR došel k závěru, že obecné soudy dospěly k vadnému závěru, neboť ze skutkového zjištění nebylo prokázáno nedbalostní zavinění řidiče. Soudy se musí zabývat jak objektivním hlediskem, tak i subjektivním

---

¹⁸⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 31. 5. 2016, sp.zn. III. ÚS 2065/15, bod. 4.

¹⁸⁸ Tamtéž, bod. 29.

¹⁸⁹ Tamtéž, bod. 35.

¹⁹⁰ Tamtéž, bod. 36.

¹⁹¹ Tamtéž, bod. 41.

¹⁹² Tamtéž, bod. 42.

¹⁹³ Tamtéž, bod. 42.

hlediskem potřebné míry opatrnosti, aby obviněný mohl předvídat trestněprávní následek.¹⁹⁴

5.2. Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

Dokazování - Nedbalost nevědomá, Těžké ublížení na zdraví – Posttraumatická stresová porucha - Usnesení Nejvyšší soud České republiky, sp.zn 6 Tdo 320/2018

Nejvyšší soud řešil případ, ve kterém sportovní masér byl uznán vinným za přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti, kdy při provádění masáže klientky, manipuloval s lihovým kahanem s hořícím knotem v blízkosti lehátka, na němž poškozená ležela. Při manipulaci s kahanem došlo z nedbalosti k úniku technického lihu, jehož výpary zapříčinily požár masážního lehátka a části těla poškozené, která následkem toho utrpěla popáleniny II. stupně. Tělo bylo popáleno v rozsahu 10% plochy, které bylo znalcem určeno jako lehké zranění s obvyklou dobou léčby kolem 3 až 5 týdnů, zároveň tímto jednáním, byla způsobena posttraumatická stresová porucha, čili těžké zranění pro delší dobu trvající poruchy zdraví.¹⁹⁵

Soud v této kauze řešil otázkou dokazování ve vztahu nevědomé nedbalosti a těžkého ublížení na zdraví. Podle názoru obžalovaného skutek tak jak je popsán v rozsudku nezakládá jeho trestnost, neboť se jednalo o nešťastnou náhodu. Nejvyšší soud ČR se k tomuto tvrzení vyjádřil, že obviněný „měl a mohl vědět“, že neopatrnou manipulací s kahanem může dojít k úniku lihu. Zároveň „měl a mohl vědět“, že manipulací s hořícím kahanem v blízkosti nahého těla, ve velmi malém prostoru může dojít k rozliti lihu a následnému popálení. Obviněný, jako masér musí být schopen manipulovat s hořlavinou, aby nedošlo k žádné nehodě.¹⁹⁶ Zde soud konstatoval, že subjektivní stránka byla naplněna.

Nejvyšší soud se neztotožnil s názory nižších soudů, že byla naplněna subjektivní stránka ke vztahu těžkému ublížení na zdraví. Neboť zavinění se nepresumuje a je třeba ho dokázat, musí existovat příčinná souvislost mezi jednáním a následkem. Nejvyšší soud shledal, že nebylo prokázáno, že posttraumatická stresová porucha je v příčinné souvislosti s jednáním obviněného. Bylo prokázáno pouze, že jednání pachatele je v příčinné souvislosti s následkem ublížení na zdraví v podobě popálení. Nižší soudy vycházely ze znaleckého

¹⁹⁴ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 31. 5. 2016, sp.zn. III. ÚS 2065/15, bod. 43.

¹⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.03.2018, sp.zn. 6 Tdo 320/2018, bod. 1.

¹⁹⁶ Tamtéž, bod. 24.

posudku, podle něhož „znalec hodnotí posttraumatickou stresovou poruchu, která je ze soudně lékařského hlediska hodnocena již jako poranění těžké, neboť doba jeho léčení je variabilní, může se pohybovat v řádu měsíců, ale také let”¹⁹⁷ Toto zjištění zcela nestačí pro závěry těžkého ublížení na zdraví, neboť „vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění především znamená velmi citelnou újmu v obvyklém způsobu života poškozeného, musí být spojena s takovými potížemi, které sice trvají delší dobu, avšak i svou povahou překážejí obviněnému v jeho povolání a v obvyklém způsobu života, do něhož mu vážně zasahují tak, že se nemůže projevovat a chovat tak, jak bylo jeho zvyklostí a jak bylo nutné pro zajištění jeho životních poměrů.”¹⁹⁸ Tedy nelze klást rovnítko mezi diagnostickým závěrem, že poškozená v důsledku jednání obviněného vznikla posttraumatická stresová porucha a se závěrem, že poškozená v důsledku tohoto jednání utrpěla vážnou poruchu zdraví.

Právní věta: „Znalecký posudek musí obsahovat popis konkrétních projevů posttraumatické stresové poruchy u poškozeného, tj. uvedení skutečností, v jakých sférách života poškozeného se tato porucha projevila a po jakou dobu a v jaké intenzitě ho omezila v obvyklém způsobu života. Nestačí jen znalcovo konstatování, že v důsledku jednání obviněného tato posttraumatická stresová porucha u poškozeného nastala. Jen při zodpovězení těchto otázek lze totiž rozhodnout, zda se tato posttraumatická stresová porucha projevila jako vážná porucha zdraví. Zavinění pachatele je třeba prokázat nejen ve vztahu k jeho jednání, nýbrž i k následku činu a příčinnému vztahu mezi jednáním a následkem. K vyslovení jeho viny přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti nedostačuje, pokud soud zdůvodní existenci nevědomé nedbalosti jen ve vztahu k jeho neopatrnému jednání (např. způsobení požáru) a k jím bezprostředně přivoznému somatickému poškození zdraví poškozeného (ke vzniku popálenin jeho těla), není -li těžká újma na zdraví shledávána v tomto poranění, nýbrž v duševní poruše (posttraumatické stresové poruše), která se u poškozeného měla vyvinout jako následek činu pachatele. V takovém případě je nezbytné prokázat

---

¹⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.03.2018, sp.zn. 6 Tdo 320/2018, bod. 45.

¹⁹⁸ Tamtéž, bod. 43.

jeho nedbalostní formu zavinění k této vážné poruše zdraví, která je zákonným znakem objektivní stránky uvedeného přečinu.”¹⁹⁹

5.3. Judikatura v oblasti zdravotnictví

Lege artis

Termín *lege artis*, nebo-li náležitá odborná úroveň, je nejčastěji používán v oblasti poskytování zdravotní péče.²⁰⁰ *Lege artis* lze definovat podle ustanovení § 4 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách, jako „náležitou odbornou úroveň se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.“²⁰¹ Tato definice je doplňována dalšími právními předpisy, které upravují zdravotní péči, příkladem může být Úmluva o lidských právech a biomedicíně, kde v čl. 4 je nastíněn termín *lege artis* „Jakýkoliv zákrok v oblasti péče o zdraví, včetně vědeckého výzkumu, je nutno provádět v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy.“²⁰²

Ústavní soud ČR se v nálezu I. ÚS 1565/14 vyjádřil, že podle judikatury Nejvyššího soudu ČR „lze vznik trestněprávní odpovědnosti lékaře obecně, ve shodě s trestněprávní naukou a ustálenou rozhodovací praxí soudů, dovést, pouze pokud jeho jednání je v rozporu s povinnostmi lékaře poskytovat účelnou a hodnotnou péči, takové jednání musí být lékařem zaviněné nejméně z nedbalosti a zároveň následek v podobě těžké újmy na zdraví, popř. smrti musí být v příčinné souvislosti s tímto jednáním.“²⁰³

Nejvyšší soud ČR ve svém Usnesení ze dne 10. 12. 2008 sp.zn. 8 Tdo 1421/2008, dovedil, že v současnosti se termín *lege artis* obvykle vykládá jako takový preventivní, diagnostický nebo terapeutický postup, který odpovídá nejvyššímu dosaženému vědeckému poznání, tedy za *lege artis* lze považovat

---

¹⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.03.2018, sp.zn. 6 Tdo 320/2018, právní věta.

²⁰⁰ SAXLOVÁ, Jaroslava. *K postupu lege artis při poskytování zdravotních služeb.*, In: epravo.cz [online]. 2016, [cit. 13.03.2023] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-postupu-lege-artis-pri-poskytovani-zdravotnich-sluzeb-102397.html>

²⁰¹ § 4 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách.

²⁰² Sdělení č. 96/2001 Sb. m.s.

²⁰³ Nález Ústavního soudu České republiky, sp.zn. I. ÚS 1565/14, bod. 52.

takovou zdravotní péči, která je v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy.²⁰⁴

Postup lege artis – Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp.zn. 7 Tdo 567/2020

Nejvyšší soud ČR se zabýval případem, ve kterém stomatolog byl uznán vinným za přečin ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 148 odst. 1 trestního zákoníku. Stomatolog ve své soukromé ordinaci provedl nekvalitně celkovou rekonstrukci chrupu poškozeného. Obviněný rezignoval nad dalším ošetřením a poslal poškozeného k neurologovi. Revizi jeho práce provedlo jiné stomatologické oddělení. Neodborná péče o chrup vedla, ke vzniku zdravotních komplikací, které se stupňovaly a jednání stomatologa vedlo k poruše zdraví spojené s omezením v obvyklém způsobu života po dobu delší než sedm dní.²⁰⁵

Nejvyšší soud ČR se zabýval otázkou, zda v tomto případě došlo k porušení *lege artis*. Soud konstatoval, že pojem *lege artis* je pojmem právním, a proto je konečné rozhodování dáno soudu, zda zdravotnický pracovník postupoval *lege artis*, nicméně soud při hodnocení musí vycházet z odborného posouzení. „*Jen soud může učinit konečný závěr o porušení profesní povinnosti a jeho charakteru a závažnosti vedoucí k trestní odpovědnosti lékaře.*“²⁰⁶

V tomto usnesení Nejvyšší soud připomenul, že postup *lege artis* vyplývá mimo jiné i povinnost předvídat možnou způsobenou poruchu nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem. Povinnostmi zdravotnických služeb je jednak vyvarovat se nesprávného léčebného postupu, ale také opomenutí tam, kde bylo třeba určitým způsobem jednat.²⁰⁷

5.4. Judikatura v oblasti pracovních úrazů

Pracovní úraz

Dle zákoníku práce se považuje za pracovní úraz „*poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé*

²⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 12. 2008, sp.zn. 8 Tdo 1421/2008.

²⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 6. 2020, sp.zn. 7 Tdo 576/2020, bod. 2.

²⁰⁶ Tamtéž, bod. 19.

²⁰⁷ Tamtéž, bod. 26.

souvislosti s ním“²⁰⁸ Zákoník práce není jediným právním předpisem, který upravuje tuto problematiku, je jich celá řada, a jsou sdruženy jako soubor zásad, principů, opatření, chování a aktivit, které pomáhají odstranit nepříznivé důsledky práce. Soubor se nazývá Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, který známe pod zkratkou BOZP. Zákoník práce ve svém ustanovení § 349 odst. 1 přibližuje oblast BOZP.

V oblasti pracovních úrazů dochází nejčastěji k usmrcení z nedbalosti dle § 143 trestního zákoníku, těžkému ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 trestního zákoníku a k ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 148 trestního zákoníku.

Trestní odpovědnost za pracovní úraz - Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 08.04.2014, sp.zn. 4 Tdo 436/2014

Nejvyšší soud ČR se zabýval případem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 1, 2 trestního zákoníku, kdy generální ředitel firmy nestanovil a ani nepověřil jinou osobu, aby stanovila pracovní postupy pro demontáži střechy vozu. V důsledku čehož kovová střecha se samovolně otevřela a způsobeným pohybem zranila dva zaměstnance.²⁰⁹

Soud se v této kauze zabýval otázkou trestní odpovědnosti generálního ředitele za trestný čin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti, k němuž došlo v souvislosti s výkonem zaměstnání. Soud dospěl k závěru, že v rámci pracovní činnosti, kterou zaměstnanci vykonávali, existuje zvýšené riziko vzniku úrazu. Nezáleží tedy na tom, zda se jedná o složitý pracovní postup, ale zda pracovní činnost je spojena s vyšším rizikem možného vzniku úrazu. Soud konstatoval, že obžalovaný svou nečinností zavinił, že nebyl vypracován bezpečný pracovní postup, zároveň ani nepověřil jinou osobu, aby takový postup stanovila.

Nejvyšší soud pokládal za důležité zmínit právní hodnocení nedbalostního jednání jako kauzálního nexu následku. *„Jednání pachatele má povahu příčiny i tehdy, když kromě něj k následku vedlo jednání další osoby, poněvadž příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí skutečnost, jež spolupůsobí při vzniku následku, avšak jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo.*

²⁰⁸ § 271k odst. 1 zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

²⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 08.04.2014, sp.zn. 4 Tdo 436/2014, bod. 1

Příčinná souvislost je totiž dána i tehdy, když vedle příčiny, která bezprostředně způsobila následek, např. těžkou újmu na zdraví, působila i další příčina. Jednání pachatele, i když je jen jedním článkem z řetězu příčin, které způsobily následek, je příčinou následku i tehdy, pokud by následek nenastal bez dalšího jednání třetí osoby.“²¹⁰ Toto vyplývá ze zásady gradace příčinné souvislosti, tedy jednání pachatele musí být natolik významné ke způsobenému následku.

Zároveň Nejvyšší soud ČR konstatoval, že v případě, nevyplývá-li z vnitřních předpisů rozsah přenesené odpovědnosti za výkon pracovní činnosti zaměstnanců na jinou osobu, nese odpovědnost zpravidla ten, kdo je za zaměstnavatele oprávněn vydávat opatření k předcházení škodám. Jedná se o tzv. objektivní odpovědnost zaměstnavatele.²¹¹

5.5. Rodičovská odpovědnost

Rodičovská odpovědnost je upravena v ustanovení § 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník „*povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti.“²¹² Pod pojmem péče lze spatřovat i výkon dohledu nad dítětem.²¹³*

Rodičovská odpovědnost - Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 04.11.2014, sp.zn. 7 Tdo 1249/2014

Nejvyšší soud ČR se zabýval případem, ve kterém došlo k těžkému ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 1, 2 trestního zákoníku, kdy poškozeným byl nezletilý. Nezletilý byl ponechán ve svém pokoji bez dozoru rodičů, v tomto dětském pokoji měl nezletilý spát. Rodiče se nacházeli ve vedlejší pokoji. Nezletilý, v době kdy byl bez dozoru rodičů, přisunul svou

---

²¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 08.04.2014, sp.zn. 4 Tdo 436/2014, bod. 1.

²¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 08.04.2014, sp.zn. 4 Tdo 436/2014.

²¹² § 858 zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

²¹³ VOJÁČKOVÁ, Adéla, *Rodičovská odpovědnost ve světle nejnovější judikatury Ústavního soudu*, In: epravo.cz [online]. 2016. [cit. 25.02.2016] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rodicovska-odpovednost-ve-svetle-nejnovejsi-judikatury-ustavniho-soudu-100439.html>

postýlku k oknu, na kterou vylezl a sám si okno otevřel. Z okna bytu ve 4. patře nešťastnou náhodou vypadl.²¹⁴

Soud v tomto případě řešil otázku naplnění subjektivní a objektivní stránky těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 1, 2 trestního zákoníku. Podle názoru obviněných nedošlo k naplnění výše zmíněných skutkových podstat, neboť nemohli vědět a ani předpokládat, že předchozí opatření, která učinili k zabránění pohybu s postýlkou, budou nedostatečná. Uvedli, že po přesunutí postýlky na jiné místo přestal nezletilý s postýlkou manipulovat. Rovněž uvedli, že neexistuje právní předpis, který by ukládal rodičům povinnost fyzicky nepřetržitě sledovat nezletilé dítě 24 hodin denně, 7 dnů v týdnu.²¹⁵

K dovolání rodičů se rovněž vyjádřil Nejvyšší státní zástupce, který uvedl, že trestána by měla být pouze *transparentní nedbalost* při péči rodičů o nezletilé dítě, např. ponechání dítěte dlouhodobě bez dozoru v rizikovém prostoru. Nikoli však souhra nečekaných a nepředvídatelných okolností, které mohou vést ke zranění dítěte. Státní zástupce se neztotožňuje s názorem viny, která je rodičům kladena. Uvedl, že oba rodiče nebyli k osudu dítěte lhostejní a k zabezpečení ochrany života a zdraví učinili opatření.²¹⁶

Nejvyšší soud ČR konstatoval, že nebyla naplněna subjektivní ani objektivní stránka skutkové podstaty těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 1, 2 trestního zákoníku, spočívající v porušení důležité povinnosti rodičů, kteří nemohli vědět ani předpokládat, že opatření, která učinili k ochraně života a zdraví nezletilého dítěte budou nedostatečná a neochrání nezletilého před pádem z okna.²¹⁷ Nejvyšší soud ve svém usnesení upozornil, že rodiče udělali vše, aby se předešlo nehodě.²¹⁸

„Nejvyšší soud poukazuje na to, že žádný právní předpis nepřikazuje rodiči být fyzicky přítomen naprosto nepřetržitě se svým nezletilým dítětem. Mezi povinnou péčí však rozhodně nelze zařadit neustálý a nepřetržitý fyzický dohled nad dítětem. Péče o nezletilé dítě je činnost fyzicky i duševně velmi náročná a není v možnostech žádného rodiče prakticky zabezpečit, aby dítě bylo pod skutečně

---

²¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 04.11.2014, sp.zn. 7 Tdo 1249/2014, s. 1.

²¹⁵ Tamtéž, s. 2.

²¹⁶ Tamtéž, s. 2.

²¹⁷ Tamtéž, s. 4.

²¹⁸ Tamtéž, s. 5.

*nepřetržitým dozorem a ani to od rodičů dítěte nelze spravedlivě požadovat. Zvláště při uspávání dítěte je ponechání dítěte o samotě na určitou dobu naprosto běžný a standardní postup, neboť přítomnost dalších osob může dítě při uspávání rušit a rozptylovat. Nejvyšší soud proto shledal, že obviněným rozhodně nelze klást za vinu, že syna při jeho uspávání ponechali několik desítek minut o samotě a bez dozoru.*²¹⁹

*„Nejvyšší soud konstatoval, že považuje za správný zájem společnosti i zákonodárce nastavit pravidla vedoucí rodiče k odpovědnému plnění povinností vůči jejich dětem a snahu o maximální ochranu dětí, i taková snaha však musí mít rozumné hranice korigované vědomím, že všem rizikům při výchově a růstu dítěte nelze předejít, rizikové situace vždy byly, jsou a budou. Vždy může nastat situace, které rodiče nebudou přítomni, kterou špatně vyhodnotí, případně na kterou zareagují pozdě a již nestihnou předejít úrazu dítěte.*²²⁰

6. Srovnání práva Spojených států amerických a naší právní úpravou nedbalosti

6.1. Historický kontext

Právo Spojených států amerických spolu s anglickým právem tvoří angloamerický právní systém. Na území dnešních Spojených států amerických se anglické právo dostalo především díky kolonizaci a hojnému počtu osadníků plujících z Velké Británie do britských kolonií v Severní Americe. Ačkoli by se mohlo zdát, že v rámci britských kolonií bylo právo téměř totožné, opak je pravdou. Právo v jednotlivých britských koloniích se lišilo podle toho, z jakých částí dnešní Velké Británie osadníci připlouvali, a zároveň také dle jejich náboženského smýšlení. Zároveň nedocházelo k prostému mechanickému přejímání *common law*, protože některá pravidla chování, která byla normována ve Velké Británii, postrádala smysl v „Novém světě“ normovat.²²¹

Čím se však významně liší právo USA od práva anglického, je přítomnost kontinentálních prvků. Spolu s britskými koloniemi se totiž v Severní Americe vyskytovaly kolonie španělské, francouzské, ale třeba i holandské. Dodnes je

---

²¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 04.11.2014, sp.zn. 7 Tdo 1249/2014, s. 6.

²²⁰ Tamtéž, s. 6.

²²¹ KUKLÍK, J., SELTENREICH, R. *Dějiny angloamerického práva*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-87-5, s. 347.

například právo státu Louisiana silně ovlivněno francouzskými a španělskými prvky. Ale je tomu tak především v právu soukromém, nikoli trestním, které je výlučně „americké právní kultury“.²²²

Podstatným rozdílem mezi právem Spojených států amerických a právem Velké Británie je skutečnost, že se v prvním případě jedná o federativní republiku, a z toho důvodu se právo tvoří na dvou stupních, a sice jako právo na úrovni jednotlivých států a právo jednotné, federální. Rozdělení pravomocí mezi federální a státní úroveň amerického práva zakotvil 10. dodatek Ústavy USA.²²³

Vyvstává tedy otázka, jestli je trestní právo upraveno federálním zákonem, či si ho každý jednotlivý stát tvoří svými zákonodárci a přijímá ve vlastním legislativním procesu. V minulosti bylo trestní právo v USA tvořeno pro celou federaci a těmi, kdo tvořili toto trestní právo, byli soudci. Konkrétně do roku 1812, kdy Nejvyšší soud Spojených států amerických v rozsudku *Spojené státy v. Hudson and Goodwin* pravil, že je protiústavní, aby trestní právo a trestné činy nebyly psány.²²⁴ A tak většina států přijala trestní zákoníky, kde současně zakotvila „*statutory offences*“. Na počátku 20. století se napříč společností rozšiřuje myšlenka o tzv. federálních zločinech, ve spojitosti s nimi byla také založena i *Federal Bureau of Investigation*, známá především pod svou zkratkou FBI.²²⁵

Jedním dechem je však nutné dodat, že menší počet států stále odkazují na „*Common law*“. Mezi tyto státy patří například Florida, Alabama, Maryland a Virginia. Tyto státy tedy současně s psaným právem přiznávají soudcům a precedentům pravomoc rozhodovat o tom, jaká jednání jsou, nebo naopak nejsou trestným činem.²²⁶ O tom, že jde o systém práva, který je upraven na dvou a více úrovních, není pochyb. Jednou ze zajímavostí toho „amerického práva“ je například to, že stát Michigan dlouhou dobu ve svém trestním zákoníku neměl zakotvený

---

²²² Home - French Law - Research Guides at Louisiana State University Law Center. Home - Research Guides at Louisiana State University Law Center [online]. Dostupné z: <https://libguides.law.lsu.edu/c.php?g=693022>.

²²³ HRUŠKOVIČ, I., KÁLESNÁ, K., ŠTEFANOVIČ, M. *Svetové právní systémy*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 1994, s. 84.

²²⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *United States v. Hudson*, 11 U.S. 32. (1812), Dostupné online: <https://www.lexisnexis.com/community/casebrief/p/casebrief-united-states-v-hudson-goodwin>

²²⁵ KUKLÍK, J., SELTENREICH, R. *Dějiny angloamerického práva*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-87-5, s. 441.

²²⁶ *THE MYTH OF COMMON LAW CRIMES*. 2019. VIRGINIA LAW REVIEW ASSOCIATION, 2019, s. 16-17.

trestný čin vraždy a spoléhal s definicí skutkové podstaty právě na soudcovské právo, ale současně v zákoně upravoval tresty za vraždu.²²⁷

6.2. Zavinění v angloamerickém právním systému

Zatímco kontinentální právní systém je založen na dualismu zavinění – úmyslu a nedbalosti, angloamerický právní systém je založen na tripartici zavinění.²²⁸

Jednotlivé znaky protiprávního jednání, které jsou nezbytné k tomu, aby vyvstala trestní odpovědnost pachatele, jsou prvky *actus rea* a *mens rea*. Prvek *actus rea* je prvek všeobjímající, v podstatě je vymezený negativně, a sice *actus rea* je to, co není *mens rea*. V zásadě se však jedná o komisivní či omisivní jednání, kterým pachatel porušuje nějaký zákaz, povinnost stanovenou zákonem. V českém trestním právu lze *actus rea* zařadit do skutkové podstaty trestného činu do objektivní stránky. *Mens rea* je v rámci našeho právního systému nejbližší pojmu zavinění. Jedná se tedy o vnitřní stav pachatele k trestnému činu jím spáchanému. Obdobně jako skutkové podstaty vymezené v našem trestním zákoníku, i jednotlivé trestné činy v amerických trestních zákonech vyžadují odlišné stupně *mens rea*. Zajímavostí je, že v rámci některých trestných činů se lze setkat s pojem *strict liability*, což lze definovat jako objektivní odpovědnost bez zavinění osoby. *Mens rea* se vyskytuje ve formě úmyslu a jakéhosi stupně bezohlednosti, anglicky *intention* resp. *recklessness*. Současně lze do forem *mens rea* zařadit i *negligence*, tedy nedbalost.²²⁹

V rámci tématu mé diplomové práce se zaměřím především na formy „zavinění“ *recklessness* a *negligence*, *intention* - zavinění stručně objasním pro ucelené pochopení problematiky.

Obdobně jako tomu je v českém trestním zákoníku je *intention* nejzávažnější formou *mens rea*, a totožně je rozdělena na *direct* a *indirect intention*, úmysl přímý a nepřímý.

---

²²⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Státu Michigan, *People v. Aaron People v. Thompson people v. WRIGHT*, 299 NW 2d 304 (1980), Dostupné online: https://scholar.google.com/scholar_case?case=5726386068390560061&hl=en&as_sdt=6&as_vis=1&oi=scholar, bod 713.

²²⁸ SOLNÁŘ, Vladimír, FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva: I. Trestní právo a trestní zákony. II. Základy trestní odpovědnosti. III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. ISBN 978-80-254-4033-9, s. 277.

²²⁹ HERRING, Jonathan. *Criminal Law: Text, Cases and Materials*. 6th ed. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-870227-6, s. 134.

Pokud je pachatel rozhodnutý způsobit konkrétní škodlivý následek, a to bez přihlédnutí k tomu, jestli je způsobení škodlivého následku reálně možné, jedná pachatel v rámci *direct intention*.²³⁰ Zjednodušeně lze *direct intention* definovat jako záměr pachatele způsobit škodlivý následek.

Recklessness u většiny trestných činech je alternativou k *intention*. To, co odlišuje *recklessness* od *intention*, je míra pravděpodobnosti vyvolání škodlivého následku. U *recklessness* postačuje nižší míra rizika dosažení následku, avšak u *intention* je způsobení následku téměř jisté.²³¹ Pojem *recklessness* (lehkovážnost) byl definován jak pro anglický systém práva, tak i pro americký právní systém tamějšími soudy. Zatímco ve Velké Británii tento pojem blíže definovala Sněmovna lordů, ve Spojených státech amerických se setkáme s definicí na úrovni nejvyšších soudů jednotlivých států. Například Nejvyšší soud Jižní Dakoty pojem *reckless* definoval jako:

„Chování, které je tak neopatrné, že je považováno za extrémní odchylku od opatrnosti, kterou by za podobných okolností vynaložila průměrně rozumná osoba. Jako *mens rea* v kontextu trestního práva se lehkomyšlné jednání liší od nedbalostního jednání tím, že jednající vědomě přehlíží podstatné a neodůvodněné riziko, na rozdíl od pouhé nepřiměřenosti. Například ve věci *State v. Olsen*, rozhodnutí Nejvyššího soudu Jižní Dakoty z roku 1990, soud neshledal řidiče traktoru, který odbočil vlevo rychlostí 5-15 km/h a narazil do jiného auta, bezohledným, protože obžaloba nemohla prokázat, že si byl vědom toho, že proti němu jede auto.“²³²

Z toho tedy vyplývá, že vědomost osoby o možném riziku je nutné posuzovat subjektivně, avšak adekvátnost rizika se bude zkoumat objektivně, tedy bude se zkoumat, jak by se ve stejné situaci zachoval průměrný jedinec.²³³

Naproti tomu trestní zákoník státu Oregon pojem *Reckless* popisuje takto:

---

²³⁰ Rozhodnutí Court of Appeal *R v. Mohan* (1976) QB 1: “a decision to bring about, insofar as it lies within the accused’s power, the commission of the offence, no matter whether the accused desired that consequence of his act or not.”

²³¹ LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law: Text, Cases, and Materials* [online]. 7th ed. New York: Oxford University Press, 2020 [cit. 14. 3. 2023]. ISBN 9780198848462, Dostupné z: <https://www.oxfordlawtrove.com/view/10.1093/he/9780198753292.001.0001/he-9780198753292-chapter-3>, s. 98.

²³² Rozhodnutí Nejvyššího soudu Jižní Dakoty, *State v. Olsen*, 462 N.W.2d 474 (1990), Dostupné online: <https://law.justia.com/cases/south-dakota/supreme-court/1990/16885-1.html>

²³³ HERRING, Jonathan. *Criminal Law: Text, Cases and Materials*. 6th ed. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-870227-6, s. 144–145.

"Bezohledně, pokud se použije ve vztahu k následku nebo okolnosti popsané v zákoně definujícím trestný čin, znamená, že osoba si je vědoma a vědomě přehlíží podstatné a neodůvodněné riziko, že následek nastane nebo že okolnost existuje. Riziko musí být takové povahy a míry, že jeho přehlížení představuje hrubé vybočení ze standardu péče, který by v dané situaci dodržovala rozumná osoba."²³⁴

V právní nauce užívané na území Spojených států amerických je pojem *negligence* složen ze 4 složek, a sice povinnost, porušení povinnosti, příčinná souvislost a škodlivý následek. Osoba musela spáchat trestný čin a současně musela být přítomna *mens rea* právě pouze ve formě nedbalosti²³⁵ Již výše zmiňovaný trestní zákoník státu Oregon pojem *negligence* popisuje takto:

„*trestná nedbalost nebo trestněprávní nedbalost, pokud je použita ve vztahu k následku nebo okolnosti popsané v zákoně definujícím trestný čin, znamená, že si osoba neuvědomuje podstatné a neodůvodněné riziko, že následek nastane nebo že okolnost existuje. Riziko musí být takové povahy a míry, že jeho neuvědomění představuje hrubé vybočení ze standardu péče, který by v dané situaci dodržovala rozumná osoba.*“²³⁶

Z výše uvedeného lze tedy shrnout, že pro nedbalostní jednání je nutný jakýsi stupeň ignorance či neznalost rizika, které může porušit zájem chráněný trestním zákonem. Nedbalostně jedná taková osoba, která si počíná odlišně, než by si počínala jiná průměrně rozumná osoba.

Tort law

Považuji za důležité upozornit na problematiku, která se váže k nedbalostnímu zavinění a tzv. *tort law* a jeho odlišení od trestního práva.

Tort law a *Criminal/Penal law* je někdy poměrně složité odlišit, i samotný americký právník někdy na první pohled nerozpozná, které jednání je podřaditelné pod nedbalostní trestní čin a pod skutek označovaný jako *tort*. Shodnými znaky je protiprávnost jednání a právě zavinění ve formě nedbalosti. Již v 18. století se Blackstone a jeho současníci pokusili vymezit kategorii *tort law*, a sice

---

²³⁴ Section 161.085 ORS - Definitions with respect to culpability, Article 9.

²³⁵ Healey, Paul D. "Chicken Little at the Reference Desk: The Myth of Librarian Liability". *Law Library Journal* (1995). Dostupné online <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/lj87&div=38&id=&page=>

²³⁶ Section 161.085 ORS - Definitions with respect to culpability, Article 10.

„*noncriminal wrongs and not arising out of contract*“, tedy jako protiprávní jednání, které není ani trestným činem a ani není porušením smluvního závazku.²³⁷ Ve srovnání s českou právní úpravou zde shledáme taková jednání, která bychom podřadili pod skutkové podstaty trestných činů, ale i taková jednání, která jsou „pouhými“ civilními delikty. Samotné americké právo se v historii snažilo vyčlenit tuto problematiku jako samostatné právní odvětví, v současnosti má však spíše blíže k civilnímu právu než k právu trestnímu. Samotné *tort law* lze definovat jako právo, které obsahuje protiprávní jednání, jímž byla způsobena újma jednotlivci na jeho přirozených právech, typicky zdraví či majetku. Avšak zde do popředí vystupuje primárně monetární kompenzace, oproti trestní represí a ochraně společnosti před pachatelem. Jak jsem již zmínila výše, charakteristickým zaviněním v *tort law* je nedbalost, a to jak vědomá, tak nevědomá. Typicky se do *tort law* budou řadit ublížení na zdraví z nedbalosti, které náš právní řád považuje za trestné činy a řadí je do hlavy I, díl II trestního zákoníku. *Tort* spáchá taková osoba, která zanedbá jistý stupeň opatrnosti nebo poruší povinnost, která vyplývá z jeho specifického postavení. Naproti tomu činy, které americký právní systém považuje za *torts*, občanský zákoník je považuje za tzv. civilní delikty, jako příklad mohu uvést škodu způsobenou výrobkem uvedeným na trh nebo poškození osobnostních práv. Avšak u těchto civilních deliktů právní řád vyžaduje individuální zkoumání formy zavinění. Některé *torts* vyžadují naopak zavinění ve formě úmyslu, kdy rušitel svým jednáním zamýšlel druhého poškodit na jeho právech, typicky ublížení na těle, kdy poškozený musí před soudem prokázat, že útočník jednal s úmyslem zranit poškozeného.²³⁸

Na rozlišení toho, zda se jedná o problematiku civilního práva, nebo práva trestního, má do jisté míry vliv i účast poškozené osoby. V některých situacích se totiž poškozená osoba může rozhodnout, zda-li bude podávat na pachatele návrh na náhradu újmy, pak *tort* v podstatě přestane být stíhatelný podle trestního práva, ale založí se pravomoc pro civilní soud a civilní soud pak rozhodne o náhradě újmy. Takovým případem bude, pokud například řidič dopravního prostředku požil před jízdou návykovou látku a v takovém stavu způsobí dopravní nehodu,

---

²³⁷ White, G. E. (1977). *The Intellectual Origins of Torts in America*. The Yale Law Journal, 86(4), 672. Dostupné online: <https://doi.org/10.2307/795640>

²³⁸ Srov. LEWIS, Kevin M. Introduction to Tort Law. *Congresional Research Service* [online]. 2019, 2 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://sgp.fas.org/crs/misc/IF11291.pdf>

při které došlo k ublížení na zdraví.²³⁹ V našem právním řádu by to soud z největší pravděpodobností posoudil jako přečin ohrožení pod vlivem návykové látky dle ustanovení § 274 odst. 1 trestního zákoníku v jednočinném souběhu s přečinem ublížení na zdraví dle ustanovení § 148 trestního zákoníku.

Avšak v americkém právním systému se toto jednání rozdělí do více skupin a každá skupina bude mít jiný právní režim. Dle trestního práva se bude posuzovat řízení vozidla pod vlivem návykové látky a ublížení na zdraví podle právních předpisů náležející do civilního práva. Z toho příkladu i lze rozlišit, proč americká právní nauka jistá jednání umožňuje podřadit pod trestní právo a jiná pod *tort law*. Typickým znakem trestního práva totiž je, že se společnost chrání před škodlivým následkem, zde řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky, kdy společnost má zcela jistě zájem na tom, aby se takto neřídilo, současně bylo ohroženo v rámci takového jednání velké množství jedinců a majetku. Naproti tomu *tort law* chrání primárně zájem jedince, zde tedy zdraví jedince a jeho následné odškodnění, proto ve výše uvedeném případě bylo ublížení na zdraví podřazeno pod civilní právo. Toto však není jediný aspekt, který rozlišuje *torts* od *crimes*. Dalším aspektem je zájem pachatele na narušení právem chráněného zájmu, tedy složka volní v zavinění. Zatímco v americkém právu se nesetkáme s takovým množstvím trestných činů, které by bylo možné spáchat nedbalostně, u nás je tomu poněkud jinak. Jsou trestné činy, které obligatorně vyžadují nedbalostní zavinění, nebo je naopak lze spáchat i z nedbalosti. Americké právo se snaží o to, aby ty protiprávní jednání, která byla způsobena nedbalostním zaviněním, byla spíše klasifikována jako *torts*, aby pachatel měl primárně majetkovou povinnost vůči poškozenému, než aby sám nesl následky trestní represe. Americké právo si tento postup zdůvodňuje především vlivem dotčených jednání na společnost. Zatímco trestný čin skutečně zasáhne společnost, *tort* postihne primárně sféru jednotlivce, potažmo okruh jeho blízkých.²⁴⁰

Abych však uvedla i trestný čin, který nelze posoudit jako *tort*, ale který jak český právní řád, tak americký právní řád shodně posuzují jako trestný čin, uvádím trestný čin usmrcení z nedbalosti. V amerických trestních předpisech se

---

²³⁹ Tort vs. Criminal Law: What You Need to Know | DuBoff & Associates. Silver Spring Personal Injury Attorneys | DuBoff & Associates | Car Accident Lawyers [online] [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://dubofflawgroup.com/blog/tort-vs-criminal/>

²⁴⁰ Tamtéž.

tomuto trestnému činu nejvíce podobá *manslaughter in the first degree*, avšak pouze v některých ustanoveních. Já osobě jsem si vybrala *manslaughter in the first degree* v rámci trestního zákoníku Oregonu.²⁴¹ Předně bych chtěla uvést, že americké trestní zákoníky dělí trestné činy do několika stupňů, podle jejich závažnosti a trestu, který pachateli hrozí.²⁴²

Je nutné si uvědomit, že pouze některá ustanovení v rámci tohoto trestného činu jsou spáchána nedbalostním zaviněním či právě *recklessly*, jak jsem již psala výše. Rozdílem mezi usmrcením *recklessly-bezohledně* a *negligently-nedbalostně* je ten, že u usmrcení, kde pachatel jedná *recklessly*, tedy bezohledně, si je vědom následku, který může způsobit, avšak i s tímto vědomím jedná. Naproti tomu nedbalostně usmrtí jiného ten, který by měl vědět o možném riziku usmrcení a konat s jistou mírou opatrnosti, avšak on tak nečiní, řadí se sem primárně usmrcení při jakýchkoli druhých nehod.²⁴³

V následujících ustanovení oregonského trestního zákoníku jsem si vybrala takové skutkové podstaty, které reflektují zaviněním ve formě nedbalosti, anebo právě pro americkou formu zaviněním typická, a to bezohlednost.

Článek 163.118 Oregonského trestního zákoníku pojednává o usmrcení v prvním stupni. Ve svém odstavci 1 písm. a) se věnuje právě zaviněním ve formě bezohlednost, kdy tato bezohlednost se projevuje v okolnostech, které poukazují na extrémní bezohlednost k hodnotě lidského života.²⁴⁴

Dle článku 163.118 odst. 1 písm. c) pachatel, který jedná *recklessly*, tedy bezohledně se dopustí usmrcení v prvním stupni, jenž způsobí smrt dítěte mladšího 14 let, nebo osoby, která je závislá na péči druhé osoby. Zároveň se toto ustanovení dělí na další dvě skutkové podstaty, kdy skutková podstata v ustanovení 163.118 odst. 1 písm. c) odstavec (A) dopadá na ta jednání, kdy pachatel již v minulosti útočil na osobu vymezenou v tomto ustanovení či ji týral a odstavec (B) zahrnuje takové jednání, kdy pachatel zanedbal svou povinnost či s osobou jinak špatně zacházel.²⁴⁵

---

²⁴¹ Section 163.118 ORS - Manslaughter in the first degree.

²⁴² Criminal Law [online]. Minnesota: University of Minnesota Libraries, 2015n. 1. [cit. 2023-03-18]. ISBN 978-1-946135-08-7. Dostupné z: <https://open.lib.umn.edu/criminallaw/>

²⁴³ Criminal Law – Open textbook . Minnesota: University of Minnesota Libraries, 2015n. 1. [online] [cit. 2023-03-18]. ISBN 978-1-946135-08-7. Dostupné z: <https://open.lib.umn.edu/criminallaw/>, s. 325.

²⁴⁴ Section 161.085 ORS – Manslaughter in the first degree.

²⁴⁵ Section 161.085 ORS – Manslaughter in the first degree.

Skutkové podstaty v článku 163.118 odst. 1 písm. d) zahrnuje zavinění ve formě nedbalosti či bezohlednosti. Dopustí se jí osoba, která usmrtila jinou osobu v souvislosti s provozováním motorového vozidla pod vlivem návykové látky a současně byla v posledních 10 letech odsouzena za minimálně 3 z následujících jednání:

„I) Řízení pod vlivem omamných látek v rozporu s ORS 813.010 (Řízení pod vlivem omamných látek) nebo jeho zákonnou obdobou v jiné jurisdikci;

II) trestný čin řízení pod vlivem omamných látek v jiné jurisdikci, který zahrnoval řízení nebo provozování vozidla, letadla nebo lodi pod vlivem omamných látek, konopí, regulované látky, inhalantu nebo jejich kombinace; nebo

III) trestný čin v jiné jurisdikci, který zahrnoval řízení nebo provozování vozidla, letadla nebo lodi s obsahem alkoholu v krvi vyšším, než je v dané jurisdikci přípustný obsah alkoholu v krvi, nebo

(B)(i) osoba byla v minulosti odsouzena za některý z trestných činů popsaných v bodě (2) tohoto oddílu nebo za jejich zákonné obdoby v jakékoli jurisdikci; a

II) Těžká újma na zdraví oběti v předchozím odsouzení byla způsobena osobou, která řídila motorové vozidlo.

2) Předchozí odsouzení, na která se vztahuje odst. 1 písm. d) bod B tohoto článku, jsou:

(a) Ublížení na zdraví prvního stupně podle ORS 163.185 (Ublížení na zdraví prvního stupně);

(b) Ublížení na zdraví druhého stupně podle ORS 163.175 (Ublížení na zdraví druhého stupně); nebo

(c) Ublížení na zdraví třetího stupně podle ORS 163.165 (Ublížení na zdraví třetího stupně).“²⁴⁶(volně přeloženo autorem)

Současně však vyjma těchto trestných činů je pak nutné nahlédnout do čl. 163.145 Oregonského trestního zákoníku, kterým svým textem téměř zcela odpovídá usmrcením z nedbalosti dle ustanovení § 143 odst. 1 trestního zákoníku. Takového trestného činu se dopustí ten, „(...)kdo z nedbalosti způsobí smrt jiné osoby.“²⁴⁷

²⁴⁶ Section 161.085 ORS – Manslaughter in the first degree.

²⁴⁷ Section 163.145 ORS – Criminally negligent homicide.

Z výše uvedeného a celé koncepce oregonského trestního zákoníku je poměrně zajímavé to, že některé trestné činy, které vyžadují zavinění ve formě „bezohlednosti“, musí mnohdy naplnit i podmínky předchozího odsouzení za určitý počet trestných činů uvedených v daném ustanovení. Tímto se snaží oregonský trestní zákoník odstranit přílišnou krutost některých ustanovení, avšak postihnout ty pachatele, kteří se ze svých předchozích protiprávních jednání nepoučili, a trestní právo na ně nepůsobilo takovým způsobem, jakým by mělo, tedy odvrátit pachatele od jeho budoucího protiprávního jednání. To se mi zdá jako vcelku logický postup, který zároveň může být pro zákonodárce jakási možná inspirace jak zmírňovat, ale i zpříšňovat tresty pro pachatele recidivisty jistých trestných činů. Z hlediska společenského také hodnotám jako velice zajímavou problematika *tort law*, kdy je vcelku jasné, že právě ublížení na zdraví způsobené dopravní nehodou má primárně dopad na osobu poškozenou, než na společnost, avšak se domnívám, že problematika *tort law* zvýhodňuje osoby, které disponují bohatstvím či většími finančními prostředky. S touto problematikou by u nás snadno mohlo docházet k vyhýbání se ustanovením trestního zákoníku tím, že by osobě poškozené byly nabídnuty finanční prostředky za vyrovnání újmy, tedy vše by se řešilo občanskoprávní cestou. A tímto způsobem se vyhnout trestnímu stíhání. Avšak neměli by si být před zákonem všichni rovni? Dle mého názoru ano, a proto si osobně nejsem jistá, jestli by takováto úprava nezapříčinila to, že by zákon zvýhodňoval movité obyvatelstvo oproti těm, kteří by nebyli schopni osobě poškozené kompenzovat újmu právě tou *tort law*, tedy občanskou cestou.

7. Úvaha de lege ferenda

Dosavadní právní úprava trestných činů proti životu a zdraví spáchaných z nedbalosti je pojata z mého pohledu správně, zároveň mám dojem, že některé oblasti ublížení na zdraví nejsou řešeny vůbec, a jsem toho názoru, že i tyto by měly být postižitelné podle trestního práva.

Jednou z těchto otázek jsou některá poranění ve sportu vzniklá zaviněním. Zde bych se zaměřila na sportovní zranění, neboť sportovní zranění a jednání sportovců mají jisté znaky, které vedou k naplnění skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví. Tato jednání mají nejčastěji povahu nedbalostního zavinění. Dle mého názoru sportovci nevstupují do utkání s úmyslem zranit svého

soupeře nebo být zranění, ani neposkytují konkludentní souhlas se zraněním, vyjma bojových sportů. Přesto jsem si vědoma, že sport je spojen s určitým rizikem a ovládn pravidly, která určují kromě jiného kam, až je jednání sportovců dovoleno. Na tomto místě bych chtěla zmínit kolektivní sporty (fotbal, hokej), kde porušení pravidel hry vede velmi často ke zranění vyžadující si dlouhodobou léčbu, potažmo mohou nastat i trvalé následky. Toto nedovolené jednání, které má potenciál způsobit soupeři újmu na zdraví je postihováno „pouze“ v rámci pravidel hry. Nejvyšší soud ČR dovedil, že trestní odpovědnost sportovců vzniká „*po překročení hranice rizika ze hry, které každý hráč podstupuje.*“ Možné řešení by bylo zpřísnění pravidel a vymezení jasné hranice, kdy se jedná o jednání dovolené, a kdy nastává trestní odpovědnost sportovce. Pro možnou úpravu sportovních úrazů bych doplnila ustanovení prvních odstavců § 147 a § 148 trestního zákoníku ve znění: *Stejně tak bude potrestán ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí (těžkou) újmu na zdraví výrazným porušením sportovních pravidel.* Zároveň, trestní odpovědnost sportovců je velmi problematická, neboť kdyby se připustila plná trestní odpovědnost sportovců, ztratil by sport pro mnohé své „kouzlo“, zřejmě by došlo k větší opatrnosti sportovců. V obecné rovině se domnívám, že jednání sportovců způsobující ublížení na zdraví by mělo být postihováno prostředky trestního práva v jen v případě, že se jedná o výrazné excesivní jednání.

Další odvětví, které stojí za zamyšlenou, je oblast vzniku dopravních nehod. Česká republika se potýká s větší motorizací, vyšší mírou agresivity řidičů, než tomu bylo před lety, a tím i nárůstem počtu dopravních nehod. Při těchto dopravních nehodách velmi často dochází k ublížení na zdraví z nedbalosti či k usmrcení z nedbalosti. Dosavadní trestněprávní úprava bere vyšší nepřiměřenou rychlost motorového vozidla, jako porušení důležité povinnosti uložené podle zákona. Dle mého názoru a s ohledem na skutečnost, že řidič si musí být vědom, že jede nedovolenou rychlostí a současně jeho jízda vykazuje znaky agresivního a bezohledného chování, a pouze bez přiměřených důvodů spoléhá, že k možnému trestněprávnímu následku nedojde, by bylo vhodné, aby toto nedovolené jednání mělo svoji vlastní skutkovou podstatu trestného činu. Přestože je dopravní nehodou naplněna skutková podstata trestného činu ublížení na zdraví, zákon již nerozlišuje, zda k dopravní nehodě došlo právě vlivem bezohledné a agresivní jízdy řidiče nebo jen „prostou“ neopatrností řidiče, tj. že nepřizpůsobil svoji jízdu

stavu a povaze vozovky či svým řídičským schopnostem. Jsem si vědoma, že touto otázkou se bude zabývat soud při ukládání trestu. Oblast dopravních nehod je natolik vážná a frekventovaná, že dosavadní úprava dostatečně nereflektuje závažnost těchto trestných činů. Důvod této myšlenky je skutečnost, že řidič motorového vozidla sám a dobrovolně vyvolá nebezpečnou situaci, která může vést k fatálním následkům. V rámci úpravy a úvahy de lege ferenda jsem toho názoru, že není nutné vytvářet samostatnou skutkovou podstatu ustanovení § 147 a § 148 trestního zákoníku. Pro postižení výše popsaného jednání tj. agresivního a bezohledného chování řidiče resp. účastníka silničního provozu, by bylo dle mého názoru plně dostačující rozšíření přitěžujících okolností dle ustanovení § 42 trestního zákoníku. Toto rozšíření by mohlo být ve znění: *Kdo jako účastník silničního provozu spáchal trestný čin svým agresivním nebo bezohledným jednáním.*

Závěr

Tato diplomová práce se soustředila na trestné činy proti životu a zdraví spáchané z nedbalosti, které jsou upraveny v hlavě I. trestního zákoníku. Hlavu I. zmiňují záměrně, neboť i v jiných hlavách zvláštní části trestního zákoníku jsou trestné činy, které směřují proti životu a zdraví, avšak nejedná se o primární objekt. Nedbalostní zavinění je z pohledu trestního práva méně závažná forma zavinění, s tímto názorem se ztotožňuji, zároveň vnímám tuto formu zavinění jako velice problematickou, neboť trestné činy proti životu a zdraví spáchané z nedbalosti se stávají více častými a rovněž mají svým způsobem stejný důsledek pro poškozeného.

Čtenář je seznámen se stručným nástinem trestní odpovědnosti. Trestní odpovědnost nastupuje, jestliže pachatel svým jednáním ohrozil nebo porušil zájem chráněný trestním právem. Trestní odpovědností je tedy rozuměna povinnost pachatele nést nepříznivé následky svého protiprávního jednání. Podle našeho platného trestního práva vzniká trestní odpovědnost za spáchaný trestný čin, u mladistvého za provinění. Trestní zákoník rozděluje trestné činy na přečiny a zločiny. Přečiny jsou vymezeny pozitivně, kdy se jedná o všechny nedbalostní trestné činy i úmyslné trestné činy, za které trestní zákoník stanoví odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Trestní zákoník zločiny vymezuje negativně, jedná se tedy o všechny trestné činy, které nejsou podle trestního

zákoníku přečiny. Dnešní trestněprávní úprava stojí na formálním pojetí trestného činu, tedy trestný čin lze definovat jako protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný a vykazuje znaky v něm uvedené. Těmito znaky je rozuměna skutková podstata trestného činu. Skutková podstata trestného činu se skládá z obligatorních a fakultativních znaků, kdy obligatorní musí být naplněny vždy, aby se jednalo o trestný čin. Do obligatorních znaků patří: objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka. Objekt lze charakterizovat jako právní hodnotu, která je chráněna trestním zákoníkem, jedná se tedy o abstraktní hodnotu, např. život, majetek či zdraví. Objektivní stránka je způsob spáchání trestného činu a jeho následek. Mezi jednáním (způsobem spáchání) a následkem musí existovat kauzální nexus. Stručně řečeno kauzální nexus je, pokud následek nastal v přímé souvislosti s pachatelovým jednáním. Subjekt trestného činu je podle trestního práva hmotného označován jako pachatel, může jím být jak fyzická osoba, tak i právnická osoba. Nutno dodat, aby mohla být fyzická osoba pachatelem a mohla být trestně odpovědná, musí být v době spáchání trestného činu příčetná, musí být starší patnácti let a musí být mravně a rozumově vyspělá. Subjektivní stránka trestného činu je pro téma mé diplomové práce nejdůležitější, neboť se sem řadí nedbalostní zavinění. Subjektivní stránka je psychický vztah pachatele k danému trestnému činu. Jedná se o zavinění, které trestní zákoník rozděluje do dvou skupin, podle pachatelovy vůle. Trestní zákoník jako první uvádí úmyslné zavinění a následně nedbalostní zavinění. Rozdíl mezi těmito formami zavinění je v oné vůli, kdy u nedbalostního zavinění vůle spáchat trestný čin chybí.

Čtenář je v mé diplomové práci seznámen s historickým vývojem nedbalostních trestných činů. Vývoj psaného trestního práva lze spatřovat příchodem absolutismu, kdy obyčejové právo začalo zanikat a na jeho místo nastoupilo psané právo. V tomto období se začaly formovat i zásady, které ovládají dnešní trestní právo. Jedna z prvních zásad byla přijata spolu s Obnovením zřízení zemského roku 1627, kdy se jednalo o zásadu oficiality. Touto zásadou byla uložena povinnost stíhat a vyhledávat pachatele trestných činů. Zásadní zlom nastal, když byl přijat Trestní zákoník Josefa II., který zakotvil další významnou zásadu, a to *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*. Tento trestní zákoník neupravoval nedbalostní zavinění, neboť zavinění chápal jako zlý úmysl, a právě v tomto zlém úmyslu bylo spatřováno zavinění. Až roku 1852 přijetím *Zákona o zločinech, přečinech a přestupcích* se objevuje pojem

nedbalostní zavinění, tedy „*když zlé povstalo z náhody, z nedbalosti anebo z neznání následků činu.*“²⁴⁸ Tento trestní zákoník platil do roku 1950, následně byl přijat zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, který byl nahrazen zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon z roku 1961, který obsahoval téměř totožnou úpravu nedbalostního zavinění se současným trestním zákoníkem, zákon č. 40/2009 Sb.

Za klíčové kapitoly své diplomové práce považuji třetí až pátou kapitolu, ve kterých jsem se zabývala nedbalostním zaviněním a skutkovými podstatami trestných činu proti životu a zdraví spáchaných z nedbalosti.

Nedbalostní zavinění je upraveno v trestním zákoníku v ustanovení § 16, kdy trestní zákoník rozlišuje dvě formy nedbalosti a to nedbalost vědomou a nedbalost nevědomou. Nedbalost lze definovat „*pachatel zanedbáním povinné opatrnosti způsobí nezamýšlený výsledek.*“²⁴⁹ Z vědomé nedbalosti jedná pachatel tehdy, jestliže věděl, že může svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákoníkem, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal, že takový následek nenastane. Pachatel nesprávně vyhodnotil hrozící nebezpečí, které vyvolal svým jednáním. Z nevědomé nedbalosti jedná pachatel v případě, jestliže nevěděl, že jeho jednáním může dojít k porušení nebo ohrožení zájmu chráněným trestním zákoníkem, avšak vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům to vědět mohl a měl. Zde se uplatňuje zásada „*neznalost zákona neomlouvá*“, *ignorantia juris non excusat*. Znakem pro určení, zda se jedná o nedbalostní trestný čin, je „*míra opatrnosti*“, který charakterizuje nedbalost, resp. nedodržení „*míry opatrnosti*“ zakládá trestní odpovědnost za trestný čin spáchaný z nedbalosti. „*Míra opatrnosti*“ je charakterizována objektivním a subjektivním hlediskem, které určuje jakou „*míru opatrnosti*“ je jednotlivec nucen dodržet, resp. jaká „*míra opatrnosti*“ je od něj vyžadována. Objektivní hledisko je pro všechny stejné, tedy je vyžadována „*míra opatrnosti*“ od všech stejná. Subjektivním hlediskem jsou vlastnosti pachatele, jimiž jsou fyzické a psychické vlastnosti. Vlastnost je např. vzdělání, věk, zdravotní stav atd. Jedná se tedy o schopnost pachatele vynaložit potřebnou „*míru opatrnosti*“ v konkrétním případě s přihlédnutím k jeho vlastnostem. Rovněž je subjektivní hledisko silně ovlivněno okolnostmi

---

²⁴⁸ § 2 písm. f) Zákon č. 117/1852 ř. z. Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích

²⁴⁹ SOLNÁŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, ISBN 978-80-254-4033-9, s. 300.

konkrétního případu. Trestní zákoník definuje hrubou nedbalost, nejedná se však o novou formu nedbalosti, „pouze“ o to, jaký přístup měl pachatel k potřebné míře opatrnosti, která vypovídá o zřejmé „bezohlednosti“ k zájmům chráněným trestním zákonem.

Trestní zákoník uvádí v hlavě I., zvláštní části, šest trestných činů, jejichž skutková podstata obsahuje nedbalostní zavinění. Trestní zákoník rozlišuje poruchové trestné činy a ohrožující trestné činy. Rozdíl mezi těmito trestnými činy je takový, že v případě poruchových trestných činů musí dojít k porušení zájmu chráněného trestním zákoníkem, „pouhé“ ohrožení tohoto zájmu není trestné. Jedná-li se o ohrožující trestný čin, postačí pouhé ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem. Usmrcení z nedbalosti je jediný trestný čin poruchový spáchaný z nedbalosti, a mířící proti životu. Zbývajících pět trestných činů v této hlavě trestního zákoníku jsou poruchové trestné činy proti zdraví, nebo ohrožující život či zdraví. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky a Ústavního soudu České republiky jsou v této problematice významná, především k udržení jednotnosti rozhodování a výkladů důležitých pojmů.

Princip omezené důvěry úzce souvisí s dopravou. Tento princip znamená, že řidič motorového vozidla se může spoléhat na to, že pravidla, která jsou stanovena dopravními předpisy, nebude dodržovat pouze on sám, ale všichni účastníci silničního provozu, pakliže nevyplývá ze situace jinak. Jedná se o situace, ze kterých vyplývá povinnost dbát zvýšené opatrnosti nebo nutnost reagovat na situaci s předstihem.

Trestní odpovědnost lékařů vč. zdravotního personálu je úzce spojena s problematikou *lege artis*, což znamená náležitá odborná úroveň. Zda jednání bylo v souladu s *lege artis* posuzuje soud, který pochopitelně nemá lékařské vzdělání, proto svá rozhodnutí zakládá na závěrech znaleckých posudků z oboru lékařství a příslušného zdravotního odvětví. Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení, které se zabývá těžkým ublížením na zdraví zaměstnance, konstatuje tzv. objektivní odpovědnost zaměstnavatele, „*nevyplývá-li z vnitřních předpisů rozsah přenesené odpovědnosti za výkon pracovní činnosti zaměstnanců na jinou osobu, nese odpovědnost zpravidla ten, kdo je za zaměstnavatele oprávněn vydávat opatření k předcházení škodám.*“²⁵⁰

---

²⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 08.04.2014, sp.zn. 4 Tdo 436/2014.

Právní řád Spojených států amerických je velice odlišný od naší právní úpravy nedbalostního zavinění. Americký právní řád umožňuje, aby si poškozený vybral, zda jednání, které mu způsobilo ublížení na zdraví, bylo posuzováno podle civilního nebo trestního práva. Jedná se o problematiku *tort law*, kterou lze vymezit jako protiprávní jednání, které není ani trestným činem a není ani porušením smluvního závazku. Zde bych chtěla upozornit, že český právní systém tento možný výběr práva při ublížení na zdraví nezná, neboť naše právní úprava toto jednání pachatele považuje za trestný čin. Trestný čin *manslaughter in the first degree*, se nejvíce podobá našemu trestnému činu usmrcení z nedbalosti. Je nutné zmínit, že americké trestní zákoníky dělí trestné činy do několika stupňů, podle jejich závažnosti a trestů, které pachateli hrozí.

Úvaha *de lege ferenda* se zabývala otázkami, které jsou mi blízké, a považovala jsem za důležité na ně upozornit. První problematikou jsou sportovní úrazy. Vnímám, že otázka trestní odpovědnosti sportovců je velice problematická a pokládám za důležité, aby byly vymezeny jasné hranice, kdy jednání sportovců již naplní znaky trestného činu a kdy se bude jednat pouze o sportovní zápal sportovce. Domnívám se, že excesivní chování sportovců při sportovní hře není dostatečně postihováno trestním právem, i když např. excesivní chování jednotlivců v tanečním klubu při zábavě postihováno trestním právem je, což vnímám jako nesoulad. Druhou problematikou byly dopravní nehody, resp. dopravní nehody vzniklé v souvislosti s vysokou rychlostí nebo nepřiměřenou jízdou řidiče. Zde jsem považovala za klíčové samotné řidičovo rozhodnutí nerespektovat předpisy a svým způsobem „úmyslné“ hazardování se životem svým a životy ostatních účastníků silničního provozu. V obou případech jsem si dovolila navrhnout skutkové podstaty případných trestných činů.

Při zpracování této diplomové práce jsme pracovala s vybranou odbornou literaturou, judikaturou a v neposlední řadě mně byla nápomocná i studijní stáž na Okresním státním zastupitelství Plzeň-sever, kde jsem rovněž získala důležité poznatky pro vypracování mé diplomové práce. Jsem si vědoma, že jsem na samém počátku „své právnícké kariéry“, a práce je obrazem mého dosavadního vzdělání a životních zkušeností.

Resumé

The diploma thesis you are currently holding in your hands focuses on crimes against life and health committed through negligence, which are regulated in Czech Criminal Code in Title I. Protection of life and health is one of the most important fundamental rights. The negligent form of culpability began to appear as early as the 19th century in the form known in the Czech legal system. The diploma thesis is divided into seven chapters which attempt to outline the issues of crimes against life and health committed through negligence. In my thesis I have chosen six crimes to describe. In addition, I have worked with court decisions that have dealt with the issue of negligent culpability. I consider the third, fourth and fifth chapters to be the most important. The third chapter deals with negligence; the Czech legal system has conscious negligence and unconscious negligence. The difference between these forms of fault is significant. Conscious negligence is - knowing that he may violate or endanger an interest protected by such law in the manner specified in the criminal law, but relying without reasonable grounds that he would not cause such violation or endangerment.

Negligence without knowledge - he did not know that his conduct might cause such a violation or threat, although he should have known and could have known, given the circumstances and his personal circumstances. The fourth chapter deals with selected crimes of negligence and the fifth chapter deals with the aforementioned case law. The case law focused on traffic accidents, *lege artis* and work injuries. The thesis also includes a comparison with other legislation. I have chosen the legislation of the United States of America, which has a different legal system than that of the European continent.

The aim of this thesis was to provide a comprehensive analysis of the current issues of crimes against life and health committed by negligence.

Seznam použité zdrojů

Odborná literatura

HERRING, Jonathan. *Criminal Law: Text, Cases and Materials*. 6th ed. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-870227-6.

HRUŠKOVIČ, I., KÁLESNÁ, K., ŠTEFANOVIČ, M. *Svetové právne systémy*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 1994.

CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3.

KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3

KOUPIL, Ondřej, Marcela KOUPILOVÁ, Marcela, Karel MALÝ, Jiří ŠOUŠA, Jiří ŠOUŠA, Jana VOJTÍŠKOVÁ a Klára WOITSCHOVÁ. *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu: chrestomatie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018-. ISBN 978-80-246-3775-4.

KUKLÍK, J., SELTENREICH, R. *Dějiny angloamerického práva*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-87-5.

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4.

MIŘIČKA, August. *O formách trestné viny a jich úpravě zákonné*. V Praze: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902. Rozpravy České akademie císaře Františka a Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída 1.

SOLNÁŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, ISBN 978-80-254-4033-9.

SOLNÁŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Základy trestní odpovědnosti: systém českého trestního práva*. Vyd. 1., (Jako Základy trestní odpovědnosti vyd. 2.). Praha: Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6.

SOLNÁŘ, Vladimír, FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar a VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva: I. Trestní právo a trestní zákony. II. Základy trestní odpovědnosti. III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. ISBN 978-80-254-4033-9.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. § 140 - 421: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-575-3

Internetové zdroje

BAŇOUCH, H., BAROŠ, J., BOBEK, M., JÄGER, P., KOKEŠ, M., KYSELA, J., LANGÁŠEK, T., MOLEK, P., POSPÍŠIL, I., ŠIMÁČKOVÁ, K., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E., WINTR, J. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/46500/1/2?vtextu=listina%20z%C3%A1kladn%C3%ADch%20pr%C3%A1v%20a%20svobod>

Criminal Law [online]. Minnesota: University of Minnesota Libraries, 2015n. 1. [cit. 2023-03-18]. ISBN 978-1-946135-08-7. Dostupné z: <https://open.lib.umn.edu/criminallaw/>

DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FREMR, R., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-29]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/6500/1/2?vtextu=zachov%C3%A1n%C3%AD%20pot%C5%99ebn%C3%A9%20m%C3%ADry%20opatrnosti>

DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FREMR, R., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X,

Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/6500/1/2?rem=trestn%C3%AD%20z%C3%A1kon%C3%ADk>

DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FREMR, R., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X,

Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/6500/1/2?rem=trestn%C3%AD%20z%C3%A1kon%C3%ADk>

DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FREMR, R., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-10]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X,

Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/6500/1/2>

DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FREMR, R., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-10]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X,

Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/6500/1/2>

Healey, Paul D. "Chicken Little at the Reference Desk: The Myth of Librarian Liability". *Law Library Journal* (1995). Dostupné online <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/llj87&div=38&id=&page=>

HERCZEG, J.: Zavinění a omyl v novém trestním kodexu, In: *Bulletin advokacie*, Praha, rok 2009, č. 10.

Home - French Law - Research Guides at Louisiana State University Law Center. Home - Research Guides at Louisiana State University Law Center [online]. Dostupné z: <https://libguides.law.lsu.edu/c.php?g=693022>.

JABLONICKÝ, Tomáš. *POKUS O REFORMU ČESKOSLOVENSKÉHO TRESTNÍHO PRÁVA – OSNOVA TRESTNÍHO ZÁKONA Z LET 1921–1926*. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/1130/PHS_43.84-96.pdf

LEWIS, Kevin M. Introduction to Tort Law. *Congresional Research Service* [online]. 2019, 2 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://sgp.fas.org/crs/misc/IF11291.pdf>

LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law: Text, Cases, and Materials* [online]. 7th ed. New York: Oxford University Press, 2020 [cit. 14. 3. 2023]. ISBN 9780198848462, Dostupné z:

<https://www.oxfordlawtrove.com/view/10.1093/he/9780198753292.001.0001/he-9780198753292-chapter-3>

LUKÁŠOVÁ, Marcela. Princip omezené důvěry v dopravě na pozemních komunikacích., *Pravo21.online*, [online]. Pravo21, z.s., publikováno 6. 12. 2018 [22. 2. 2023]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/princip-omezene-duvery-v-doprave-na-pozemnich-komunikacich>

MAMRILLA, Filip, Porušení důležité povinnosti v dopravě jako předpoklad vzniku trestní odpovědnosti podle § 143 odst. 2 a § 148 odst. 1 trestního zákoníku, In: *epravo.cz* [online]. 2019. [cit. 08.03.2023] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/poruseni-dulezite-povinnosti-v-doprave-jako-predpoklad-vzniku-trestni-odpovednosti-podle-143-odst-2-a-148-odst-1-trestniho-zakoniku-108879.html>

Rozhodnutí (Rt) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 11.11.1971 sp. zn. Tzv 27/71 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/1379/1/2>

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Jižní Dakoty, *State v. Olsen*, 462 N.W.2d 474 (1990), Dostupné online: <https://law.justia.com/cases/south-dakota/supreme-court/1990/16885-1.html>

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států amerických, *United States v. Hudson*, 11 U.S. 32. (1812), Dostupné online: <https://www.lexisnexis.com/community/casebrief/p/casebrief-united-states-v-hudson-goodwin>

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Státu Michigan, *People v. Aaron* *People v. Thompson* *people v. WRIGHT*, 299 NW 2d 304 (1980), Dostupné online: https://scholar.google.com/scholar_case?case=5726386068390560061&hl=en&as_sdt=6&as_vis=1&oi=scholar

SAXLOVÁ, Jaroslava. K postupu lege artis při poskytování zdravotních služeb., In: *epravo.cz* [online]. 2016, [cit. 13.03.2023] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-postupu-lege-artis-pri-poskytovani-zdravotnich-sluzeb-102397.html>

Stanovisko (Rt) Nejvyšší soud ČR - kolegium ze dne 31.10.1985 sp. zn. Tpjf 24/85 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/3078/1/2>

Stanovisko (Rt) Nejvyšší soud ČR - plénum ze dne 02.07.1965 sp. zn. Pls 5/65 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, Odkaz: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/8092/1/2>

THE MYTH OF COMMON LAW CRIMES [dostupné online]. 2019. VIRGINIA LAW REVIEW ASSOCIATION, 2019

What is a crime?. <https://dubofflawgroup.com/> [online], [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://dubofflawgroup.com/blog/tort-vs-criminal/>

White, G. E. (1977). The Intellectual Origins of Torts in America. *The Yale Law Journal*, 86(4), 672. Dostupné online: <https://doi.org/10.2307/795640>

Právní předpisy

Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., Nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin.

Section 161.085 ORS - Definitions with respect to culpability, Article 9

Section 161.085 ORS – Manslaughter in the first degree.

Section 163.118 ORS - Manslaughter in the first degrese

Section 163.145 ORS – Criminally negligent homicide

Usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon

Zákon č. 117/1852 ř. z. Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

Zákona č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách

Judikatura

Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I. ÚS 1565/14.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 21. 12. 2020, sp.zn. II. ÚS 1711/20.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 31. 5. 2016, sp.zn. III. ÚS 2065/15.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 1.07. 1965, sp. zn. 1 Tz 38/65.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17.03. 1986, sp.zn. 4 Tz 9/1986.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.06. 2012, sp. zn. 5 Tdo 540/2012.

Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.01. 2013, sp.zn. Tpjn 301/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 03.11.2010, sp.zn. 7 Tdo 1156/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 04.11.2014, sp.zn. 7 Tdo 1249/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 06.12.2017, sp.zn. 8 Tdo 1304/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 08.04.2014, sp.zn. 4 Tdo 436/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 09.03.2016, sp.zn. 4 Tdo 264/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 12. 2008, sp.zn. 8 Tdo 1421/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12.11.2014, sp.zn. 7 Tdo 1261/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 6. 2020, sp.zn. 7 Tdo 576/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17.02.2015 sp.zn. 15 Tdo 944/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23.01.2019, sp.zn. 7 Tdo 15/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.03.2018, sp.zn. 6 Tdo 320/2018.

Usnesení Nejvyššího soud České republiky ze dne 29.03.2011, sp.zn. 6 Tdo 143/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.08.2017, sp.zn. 7 Tdo 286/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.03.2021, sp.zn 3 Tdo 176/2021.